

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5.*

OSASTO: *Cg.*

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön kappale -n:o 1.

Asiakäsikirja Wienin lähetystöön.

6/1-80

SUOMEN LÄHETYSTÖ

8 p:nä tammikuuta 1940

23/3/40

ULKOASIAINMINISTERIÖ

22/1-40

22/1-40	D. 10	40
OSASTO		
5	Cg	

Ulkoasiainministeriölle

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti n:o 1.

Suhtautuminen Suomeen.

Asiainhoitaja: *A. M. M. M. M.*

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1

Madridi ssa 6 p:nä tammi kuuta 1940

Asia: Suhtautuminen Suomeen.

ULKOASIAINMINISTERIÖN
22/1-40
22/1-40
OSASTO
51 C9

Minun on mielihyvin todettava, että ne valtavat sympatianosotukset, jotka Suomen-Venäjän sodan punkeamisesta lähtien kaikkien tšekäläisten piirien, niin virallisten kuin yksityistenkin taholta, on kohdistettu maahanme, jatkuvat samassa mittakaavassa. Koko Espanjan lehdistö on sen ajatuksen läpituunkema, että Suomi taistelee samaa vihollista vastaan, josta Espanja sanomattomien kärsimysten jälkeen on saavuttanut voiton, ja olenkin eri kirjelmän ohella Ministeriölle toimittanut käännöksiä Madridin lehdistön artikkeleista, joista selvää selvemmin havaitaan, mikä jakamaton myötätunto täällä pursuaa kohtaanme Venäjän raajan hyökkäyksen johdosta.

Nämä sympatianosotukset huipentuivat Madridin suurimman sanomalehden "El Alcazarin" t.k. 4 p:nä Suomen kunniaksi järjestämässä suuressa juhlassa, jonne allekirjoittanut tšekäläisen sotilasvaltuuskunnan kera oli kutsuttu kunniavieraksi. Tilaisuudessa oli saapuvilla noin 300 henkeä, niiden joukossa useita hallituksen jäseniä, Francon sodanaikuinen päämaja melkein kokonaisuudessaan Toledon Alcazar linnan puolustajan kenraali Moscardón johdolla, tunnettuja politikkoja ja diplomaatteja (m.m. oli Italian ambassa-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

dööri edustettuna) sekä Madridin sanomalehtimiehistö kokonaisuudessaan. Tilaisuus oli järjestetty lehden toimitushuoneustoon, joka oli kauniisti koristettu Suomen ja Espanjan lipuilla sekä kullilla Suomen väreissä ja muodostui se hyvin juhlalliseksi. Lehden päätoimittaja piti erinomaisen lämminhenkisen puheen, johon vastasin espanjaksi. El Alcazarissa julkaistu selostus juhlasta, jota töiden suunnattoman paljouden ja lähetystön henkilökunnassa tapahtuneen sairaustapauksen johdosta valitettavasti en ole ehtinyt kääntää, lähetetään eri kirjelmän ohella.

Asiainhoitaja:

Leijonhirsu

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön rap. n:o 2.

Asiainhoitaja Wickelmann.

8/1-40

SUOMEN LÄHETYSTÖ
24/4/40

8 p:nä tammikuuta 1940

3 koohe. 40
22/1-40

5 Cy

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti n:o 2.

Eräitä keskusteluja.

Trud Kost

Asiainhoitaja:

Kangasniemi

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Madridi ssa 8 p:nä tammi kuuta 19 40

Asia: Eräitä keskusteluja.

ULKOASIAINMINIST.
8 200 re. 40
ref. 40
OSASTO
5 C9

Olen ollut viime päivinä läheisessä kosketuksessa Ranskan tšekäläisen ambassaadin kanssa niiden kuljetusten vuoksi, jotka täältäpäin todennäköisesti pian tullaan suorittamaan Ranskan kautta. Tällöin marsalkka Pétain, jonka erinomaisen myötämielisestä esiintymisestä maatumme kohtaan jo olen eri tilaisuuksissa kertonut, huomautti, että hän on henkilökohtaisesti lähetystön käytettävissä kaikissa niissä tapauksissa, joissa hän voisi olla meille joksikin avuksi ja on hän myös ilmoittanut Quai d'Orsaylle käsitöksensä Ranskan kautta tapahtuvista kuljetuksista.

Eilen olin jälleen tilaisuudessa keskustelemaan marsalkan kanssa puolisen tuntia valtionpäämiehen lähetystöpäälliköiden kunniaksi pitämällä suurilla juhlapäivällisillä. Marsalkka sanoi tällöin useiden muiden henkilöiden läsnäollessa, että Suomea voitaisiin pitää esimerkkinä koko muulle maailmalle horjumattoman rohkeutensa vuoksi ja lisäsi leikillisesti, että hän, jos hän olisi nuorempi mies, pitäisi suurena kunniana astua vapaaehtoisena Suomen armeijaan. Se, joka sitävastoin ei tuntunut leikiltä ja joka tapahtui ollessamme kahdenkesken oli hänen mainintansa siitä, että hän mielellään kävisi Suomessa ja kysyi hän minulta, mikä vuodenaika

JAKELUOHJE: Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

siinä tarkoituksessa olisi otollisin, johon vastasin, että kevätpuolel-
la kai oli odotettavissa mielenkiintoisia tapahtumia.¹⁾

Samassa tilaisuudessa keskustelin myös useiden Espanjan hallituksen jäsenten kanssa, jotka sanoivat, etteivät he voineet löytää tarpeeksi vakuuttavia sanoja ihailustaan Suomea kohtaan. Hollannin, Sveitsin ja Unkarin ministerit, puhumattakaan Etelä-Amerikan lähettiläistä, sekä Belgian ambassadööri lausuiivat yhteen ääneen syvimät kiitollisuuden tunteensa siitä erinomaisesta moraalisesta rohkaisusta, jonka suomalaisten esimerkillinen sankarius oli antanut heidän mailleen ja josta he ammentaisivat voimaa tilanteen ehkä pianakin käydessä vakavaksi heidän mailleen. Tahdon vielä lopuksi lisätä, että myös Saksan suurlähettiläs lyhyessä keskustelussamme katsoi aihetta olevan käyttää sanoja "aber Sie verteidigen sich ja glänzend."

Asiainhoitaja:

Ernst Kivimäki

1) viittaa tässä raporttiini n:o 3 11/12-39, jossa olen selostanut marsalkan käyntiä Hollannissa, tarkastamassa sikäläisiä puolustuslaitteita.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Asiantuntija Winckelmann

9/1 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa 9 p:nä tammikuuta 1939.

32/6/40

KOASIAINMINISTERIÖ

4/200 Pal. 39.

25/1-40

OSASTO

5 C 9

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti n:o 3.

Lahjoitukset.

Kaappi

Asiainhoitaja:

Kaarlo Wiikola

M a d r i d i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3

Madridi ssa 9 p:nä tammi kuuta 1940

Asia: Lahjoitukset.

Osasto

5 C 9

Olen katsonut aihetta olevan ottaa tämän raportin kohteeksi sen materiaalisen avustuksen, joka täältäpäin on saatavissa. On tällöin otettava huomioon, että espanjalaiset kaiken sen hävityksen jälkeen, jonka kolmivuotinen sisällissota on tuottanut, tällä hetkellä ovat hyvin köyhiä, ehkä köyhempiä kuin mikään muu kansa Euroopassa. Senvuoksi onkin täältäpäin saatavaa avustusta arvosteltava tämän tosiseikan valossa.

Aineellista tukea hyväksemme hoidetaan täällä nykyään seuraavilla linjoilla:

1) Espanjan Punaisen Ristin suuremminen lahjoitus Suomen Punaiselle Ristille. Tämä lahjoitus on sitäkin arvokkaampi kun Espanjassa nykyään on huutava pula lääkeaineista ja kuolevaisuus juuri sen vuoksi on huomattavan suuri. Paitsi niitä 200 kiloa varsinaisia lääkkeitä, jotka ajoin Saint Jean de Luziin ja jotka Pariisiin lähetystön toimesta sieltä toimitettiin edelleen, on Tarragoonasta suoraan Tukholmaan lähetetty lisää 800 kiloa lääke- ja saniteettitarpeita Svenska Lloydin laivalla "Valencia" ja pitäisi mainittujen tavaroiden jo olla perillä.

2) Täkäläiset skaninavilais-espanjalaiset liikkeet

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ovat johtaja Falkmanin johdolla ryhtyneet rahavarojen keräykseen kaikkien niiden espanjalaisten liikkeiden keskuudessa, joilla on ollut liikesuhteita Suomeen. Tällä keräyksellä saadut varat, jotka johtaja Falkmanin aivan summittaisen arvion mukaan tulevat nousemaan noin 200.000 pesetaan (yli 800.000 mk.) tullaan käyttämään espanjalaisten tuotteiden, lähinnä appelsiinien ja säilykkeiden, lähettämiseksi Suomeen. Ensimmäinen lähetys, muutamia satoja laatikoita appelsiineja, lähtee t.k. puolivälissä meritse Valenciasta Tukholmaan.

3) Useat espanjalaiset liikeyritykset ja Suomiystävät ovat sitäpaitsi edellämainitun keräyksen ulkopuolella asettaneet-lähetystön käytettäväksi rahavaroja pesetoissa määrittelemättä tarkemmin niiden käyttöä. Tämän johdosta on lähetystö avannut tilin tšekäläisessä "International Banking Corporation" nimisessä pankissa ja on mainitulle tilille toistaiseksi kerääntynyt 40.000 pesetaa (noin 160.000 mk).

4) Suomen konsulit Espanjassa ovat ottaneet alotteen rahavarojen keräämiseksi Suomen hyväksi. Koska alote on tapahtunut aivan äsken, ei tuloksista vielä ole mitään tietoja.

5) Ruotsin ja Norjan lähettiläät sekä Suomen pääkonsuli Lissabonissa ovat ilmoittaneet sikäläisissä lehdistä, että rahakeräyslistoja Suomen hyväksi on heidän virastoissaan. Toistaiseksi ei allekirjoittaneella ole tietoja tuloksista.

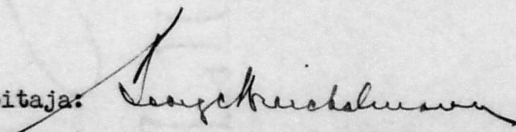
6) Raportissani no 1 mainitsemani Suomi-juhlan järjestäjä sanomalehti El Alcazar julkaisee eilisessä numerossaan suurin otsikoin kirjoituksen "Vinos Españoles para Finlandia". Kirjoituksessa

kehoitetaan Espanjan kaikkien viinitarhojen omistajia tekemään lahjoituksia sairaiden suomalaisten sotilaiden hyväksi.

7) Rouva Winckelmann'in aloitteesta on perustettu ympäri Espanjan kerhoja villaisten kutomiseksi sotilaille ja siirtoväelle. Tällaisia kerhoja toimii nykyään, paitsi Madridissa, San Sebastianissa Barcelonassa ja Valenciassa ja ovat ne saaneet osakseen huomattavaa kiinnostusta niinhyvin espanjalaisten kuin ulkomaalaisten naisten keskuudessa. Kerhoillat Madridissa pidetään lähetystössä ja on osaatto niihin huomattava. Useita rahalahjoituksia villalankojen ostamiseksi on myös tapahtunut (Tanskan tšekäläinen lähettiläs 1.000 pesetaa ja eräs liikemies Barcelonasta 2.000 pesetaa). Ensimmäisenä näkyvänä tuloksena lähetettiin ennen joulua kaksi suurta säkillistä villatavaroita erään ruotsalaisen diplomaattikuriirin mukana suoraan Tukholmaan sieltä Intendenttiosastolle Hämeenlinnaan edelleen toimitettavaksi. Seuraava lähetys toimitetaan tällä viikolla meritse lähetystöllemme Tukholmaan.

Tässä yhteydessä tahtoisin vielä kiinnittää huomiota siihen, että Svenska Lloydille olisi syytä esittää kiitokset heidän suuresta avuliaisuudestaan tavaroitten toimittamiseksi täältä Ruotsiin, sitä enemmän koska minulla on syytä luulla, ettei mitään rah-teja veloteta.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 9

ASIA: _____

Kadunpidissa olevan lähetyksen rap -n:o 4.

Asiantuntija Winkelman

5/2 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

21/101/40

Madridissa 5 p:nä helmikuuta 1940

*Glenn Wilkman, min. nähtyt
17. 2. 1940.
RM*

AINMINISTERIÖ
6/203 re. 40
15 2-40
LIFE
OBASTO
ASA
57 Cg

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Täten on minulla kunnia oheisena Ministeriölle lähettää
kuutena kappaleena Madridin lähetystön raportti n:o 4,

Espanjassa tätä nykyä käytävien
neuvottelujemme poliittinen tausta.

Asiainhoitaja:

Kaarlo Huuskonen

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 4

Madridi ssa 5 p:nä helmi kuuta 1940

Asia: Espanjassa tätä nykvä käytävien
neuvottelujemme poliittinen tausta.

6/203/40
15/2-40
5
Cg

Eräässä "The Timesissä" tammikuun alkupuolella julkaistussa kirjoituksessa lehden Parisin kirjeenvaihtaja lausuu, selostaessaan Suomen ja Espanjan välisiä suhteita ja eritoten mahdollisuuksiamme saada Espanjasta aseita ja vapaaehtoisia, m.m. seuraavaa: "On kuitenkin monia vaikeuksia, joihin kuuluu kaiken todennäköisyyden mukaan Saksan Espanjassa olevan suurlähetystön vähän rohkaiseva suhtautuminen asiaan. Jos sekin menestyksellisesti voitetaan, on tämä jälleen uusi todistus siitä itsenäisyydestä, jonka kenraali Franco on itselleen valinnut". Kuten voidaan huomata, on kirjoitus laadittu hyvin varovaiseen sävyyn, tietysti tarkoituksella olla loukkaamatta espanjalaisten korkealle kehittyntä itsetuntoa.

Vaikkakin minulla oli ollut "pä känn", että joitakin voimia oli liikkeellä tarkoituksessa häiritä täällä käytävien neuvottelujemme menestymismahdollisuuksia, en ole tahtonut asiasta aikaisemmin kirjoittaa, koska minun ei onnistunut lokalisoida ilmeisesti todettavissa olevaa jarrutusta.

Sen jälkeen on kuitenkin tullut ilmi eräitä tosiseikkoja, jotka ehkä voivat antaa asialle valaistusta.

Kun joulukuun keskivaiheilla keskustelin ulkoministerin

JAKELUOHJE:

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

1 kpl. Puolustusministerille.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kanssa ensi kerran aseitten osto- ja vapaaehtoisten lähettämismahdollisuuksista Suomeen, oli tämä hyvin koleerinen herra täynnä innostusta, sanoen, että kaikki heidän asevarastonsa tietysti olivat Suomen käytettävissä (ostettavissa) sekä että jos Suomen kanssa ryhdyttäisiin neuvotteluihin, tultaisiin kaikki muiden maiden kanssa paraikaa käytävät neuvottelut keskeyttämään, jotta Suomi saisi tilaisuuden tšekäläisistä asevarastoista valita sen, josta meillä oli puutetta ja jota voisimme käyttää. Samassa tilaisuudessa keskusteltiin myös vapaaehtoisten lähettämisestä, jolloin asianomainen, käsiään hui-toen, sanoi, että koska Saksa oli hyvinkin efektiivisesti auttanut Espanjaa sisällissodassa, mutta Espanja nyt oli Saksan sotaan nähden julistanut täydellisen puolueettomuuden, voisi tietysti esim. 50.000 vapaaehtoisen lähettäminen Suomeen, etenkin jos sen pitäisi tapahtua Saksan kautta, herättää siellä pahaa verta ja aiheuttaa Espanjalle moitteita kiittämättömyydestä Saksaa kohtaan, mutta että sitävastoin kyllä voitaisiin ajatella esim. 500 lentäjän lähettämistä yksitellen ja eriteitä, joka tapahtuisi enemmän huomaamatta. Vaikkakaan, tuntien ulkoministerin koleeriset eleet, en kiinnittänyt enempää huomiota hänen lupauksiinsa, sovimme kuitenkin siitä, että ehdottaisin suomalaisen sotilasvaltuuskunnan saapumista tänne tarkastamaan tšekäläisiä varastoja ja tutkimaan, mitä niissä voisi olla Suomelle käyttökelpoista.

Sotilasvaltuuskuntamme saapui sitten tänne juuri joulun edellä ja käydessämme tervehdyskäynnillä ulkoministerin luona, oli hän edelleen yhtä innostunut ja ilmoitti täällä jo asetetusta sotilasvaltuuskunnasta, jonka kanssa valtuuskuntamme heti voisi ottaa kosketuk-

Valtuuskuntien väliset neuvottelut ovat nyt jatkuneet kuusi viikkoa. Eräitä toimituksia on jo saatu lopulliseen päätökseen ja lähipäivinä on odotettavissa positiivisia tuloksia hyvinkin huomatta-

vien aselajien ostoihin nähden.

Palaan nyt alussa mainitsemaani "The Timesin" artikkeliin ja siinä esitettyihin epäilyihin. Tällöin on todettava, että valtuuskunnan saavutukset ovat olleet raskaan työn tuloksena sekä että neuvottelut eivät suinkaan ole sujuneet niin vaivattomasti kuin ulko-ministerin suurieleiset lupaukset olisivat antaneet aihetta uskoa.

Paitsi espanjalaisten tunnettua hitautta, on - puhumattakaan siitä, että aseet ja sotatarvikkeet neuvottelujen alkaessa eivät ole olleet läheskään luovutuskunnossa - vielä kaksi muuta seikkaa vaikuttanut siihen, etteivät neuvottelut ole voineet johtaa nopeisiin tuloksiin.

Ensimmäinen syy on ollut siinä, että materiaalille on asetettu täysin kohtuuttomat hinnat, joka seikka on aiheuttanut loppumattomia keskusteluja ja laajan sähkövaihdon Puolustusministeriön kanssa. Espanjalaiselta kannalta voi jotenkuten käsittää nämä korkeat hinnat, koska saksalaiset ja italialaiset, käyttäen hyväkseen Espanjan hädänalaista asemaa sisällissodan aikana, asettivat luovuttamilleen aseilla mitä kohtuuttomimpia hintoja, ja nyt Espanja ~~pa-~~ ~~rentaan~~, joka sitäpaitsi potee suunnatonta deviisipulaa, koettaa vuorostaan saada korvatuiksi maksamansa ylihinnat.

Toinen seikka, joka on viivyttänyt neuvotteluja, on ollut se suorananinen saboteeraus, joka espanjalaiselta taholta on ollut todettavissa lentokoneiden myyntiin nähden. Menemättä tässä yhteydessä liika ^{si} yksityiskohtiin, koska edellytän, että valtuuskuntamme on asiasta raportoinut, tahdon ainoastaan mainita, että kun oli päästy selville siitä, että täällä oli varastoituna sen merkisiä lentokoneita, joita meillä voitaisiin käyttää, ja sen johdosta pyydetty

detaljitietoja niistä, ilmoitettiin, että valtuuskunnan käytettäväksi ~~KSI~~ tultaisiin asettamaan lentoupseereita, jotka voisivat antaa kaikki tarpeelliset tiedot. Kun mainittuja asiantuntijoita ei kuitenkaan kuulunut, tehtiin valtuuskuntamme puolelta tiedustela, johon vastattiin, että asianomaiset olivat lomalla. Koska muitakaan ammattiupseereita ei asetettu lomalla olevien tilalle, kävin valtuuskunnan pyynnöstä, ulkoministerin puheilla, joka oli kehoittanut minua saapumaan suoraan hänen luokseen, jos neuvotteluissa tapahtuisi joitakin häiriöitä, jättaen hänelle samalla tilannetta selostavan muistion. Hän kutsui heti luokseen espanjalaisen valtuuskunnan puheenjohtajan ja tiedusteli häneltä minun läsnäollessani verrattain jyrkässä äänensävyssä, mistä keskeytys lentokoneitten hankkimisessa Suomelle johtui. Valtuuskunnan puheenjohtaja ilmoitti tällöin käyneensä samana päivänä ilmaministeri, kenraali Yaguen luona, joka oli hänelle ilmoittanut, että eräitä haluamiamme koneita voitaisiin myydä, edellytyksellä kuitenkin, että kaikki muunmerkkisetkin varastossa olevat koneet ostettaisiin (myös ne, jotka valtuuskuntamme oli todennut ala-arvoisiksi). Tällä kannalla asia nyt on ja valtuuskunta odottaa edelleen erikoistietoja niistä koneista, jotka meitä kiinnostavat.

Siirryn sitten kysymykseen vapaaehtoisista. Olen tämän raportin alussa viitanut ulkoministerin suurisuuntaisiin lupauksiin tässä suhteessa ensimmäisessä keskustelussamme. Tällä välin on lähetystössä ilmottautunut vapaaehtoisiksi noin satakunta eri aselajeihin kuuluvaa henkilöä, enimmäkseen upseereja (m.m. noin 15 lentäjäupseeria). Jotapaitsi konsulinvirastoihimme Espanjassa on ilmottautunut suunnitteen sama määrä. Kävin sen vuoksi muutamia viikkoja sitten ulkoministerin puheilla tiedustelemassa Espanjan hallituksen periaatteellista asennoitumista tähän kysymykseen, lähinnä sen vuoksi, ettei yksikään

espanjalainen saa poistua maasta ilman viranomaisten suostumusta. Ulkoministeri huomautti tällöin, että sekä sota- että ilmaministeriöissä oli päivittäin käynyt kymmeniä henkilöitä, enimmäkseen upseereja, ilmoittautumassa vapaaehtoisiksi Suomen armeijaan, sekä että tämä seikka oli herättänyt huolestumista, etenkin senvuoksi, että Espanjassa tätä nykyään vallitsi suuri puute kykenevistä upseereista. Hän lupasi kuitenkin, että hallitus ottaisi asian käsiteltäväkseen sen koko laajuudessa. Muutamia päiviä myöhemmin sain uudelleen kutsun ulkoministerin luo jolloin hän ilmoitti, että kun asia oli käsittelyn alaisena hallituksessa, olivat sekä sota- että ilmaministeri lausuneet epäilyjä sen johdosta, että niin suuri määrä upseereja oli ilmoittautunut vapaaehtoisiksi Suomeen sekä ilmoittaneet ei voivansa asianomaisten ministeriöiden päällikköinä ottaa vastuuta päällensä lähtölupien myöntämisestä, sitä enemmän koska Espanjan armeija paraikaa oli uudelleen organisoinnin kohteena ja tarvittavan upseeriston kokonaismäärää niinmuodoin ei vielä voitu määritellä. Näillä perusteilla molemmat ministerit olivat pyytäneet asian käsittelyn lykkäämistä voidakseen seikkaperäisesti tutkia kysymystä. Kun pari viikkoa taas oli kulunut ilman että mitään tietoja asian mahdollisista uusista kehitysvaiheista oli saapunut, kävin uudelleen ulkoministerin luona tiedustelemassa, oliko Espanjan hallitus ehkä ottanut periaatteellisen kannan vapaaehtoisiin nähden, saamatta häneltä kuitenkaan muuta kuin vältteleviä vastauksia. Huomautin tällöin, että minulla oli se vaikutelma, ettei Espanjan hallitus mielellään näkisi vapaaehtoisten (yhtävähän upseerien kuin muidenkaan) lähtevän Suomeen, mutta kun minun oli annettava jokin vastaus lähetystössä päivittäin tiedusteleville, kysyin häneltä mitä minun oli heille vastattava. Ulkoministeri, jonka tiedän henkilökohtaisesti suhtautuvan hyvinkin suopeasti vapaaehtoisten lähettämiseen,

vaikka hänellä valitettavasti ei ole riittävää arvovaltaa ajaa tahtoaansa läpi hallituksessa, sanoi tällöin, että koska Espanjan hallitus ei vielä ollut lopullisesti käsitellyt asiaa, olisi parasta sanoa ilmoittautuneille ainoastaan, että asia on edelleen hallituksen tutkinnan kohteena. Ymmärrän tämän vastauksen niin, ettei täältä tulla sallimaan vapaaehtoisia missään ominaisuudessa matkustamaan Suomeen, ellei tilanne maailmassa oleellisesti muutu.

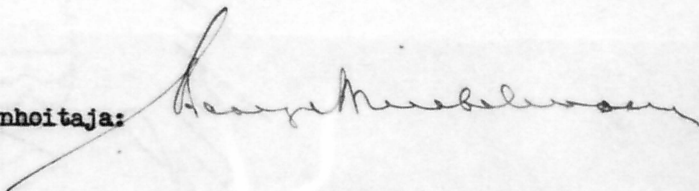
Virallisen Espanjan vähemmän suojeasta suhtautumisesta on minulla esitettävänä myös muita esimerkkejä. Unkarin tšekäläinen lähettiläs kävi äskettäin luonani kertomassa, että kun eräs täällä nykyään vieraileva unkarilainen pianisti oli pyytänyt lupaa pitää konsertin, josta kertyneet tulot lahjoitettaisiin Suomelle, häneltä kiellettiin lupa siihen. Kun Vigon konsulimme tahtoi ottaa aloitteen rahojen keräämiseksi Suomelle kaikilla niillä paikkakunnilla, joilla meillä on konsuleita, evättiin myöskin tämä lupa ja sisäministeri perusteli päätöstä sillä, että tuollainen rahojenkeräys Espanjan ulkopuolella olevien tarpeiden tyydyttämiseksi ei olisi asianmukainen. Onneksi useat konsulimme tästä huolimatta ovat ilman lupaa ryhtyneet keräämään sekä rahaa että tavaroita ja ovat nämä keräykset tuottaneet kauniita tuloksia.

Palaan vielä kerran tämän ^Praortin alkuosaan voidakseni lokalisoida edelläselostetun useilla aloilla esiintyneen sabotoimisen, ja olen vähemmän taipuvainen näkemään siinä Saksan tšekäläisen suur-
lähetyksen jälkiä kuin Francen langon, tšekäläisen sisäministerin ja ja Saksan silmittömän ihailijan Serrano Suñerin vaikutusta. Ollen epäilemättä nyky Espanjan vaikutusvaltaisim mies, kuvittelee hän itseään jonkunlaiseksi espanjalaisaksi Hitleriksi ja espanjalaiset

itse väittävät poikkeuksetta, että hänellä on sama huono vaikutus Francoon kuin von Ribbentropilla on Hitleriin. Mutta hänellä on vastassaan koko Espanjan kansa ylimmästä alimpaan ja hänen valtakautensa katsotaan yleisesti loppuvan hyvin lyhyeen.

Kuinka vähän hänellä suhtautumisessaan Suomeen on takanaan Espanjan yleinen mielipide, osoittavat selvää selvemmin ne lukematomat myötämielisyyden esoitukset, jotka edelleen päivittäin saapuvat lähetystöön kaikista kansankerroksista, sen osoittavat myös ne moninaiset raha- ja tavaralahjoitukset, joita niin auliisti on saapunut (m.m. eräältä köyhältä rintamasotilalta 2 pulloa viiniä jollekin sairaalle suomalaiselle sotilalle) ja sen osoittaa myös Espanjan sanomalehdistön täysin selvä ja yksimielinen kanta lausuessaan rajatoman ihailunsa sankariarmeijamme saavutuksista.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Kohtuudessa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Sociainhoitaja Wänckelmanin

5/4 1940.

ULKOASIAINMINI

7/203 Tal. S - Yd.

Madridi - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 354/45/40.

Madridi - SSA 5 P:NÄ huhti- KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. 1 19

35-40
OSASTO
Eg

Ulkoasiainministeriö - LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavas-
ti Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 5: "Aseostojen jat-
kaminen Espanjassa" (siv. 1-2) kuutena kappaleena.

Asiainhoitaja: *[Handwritten signature]*

Madridi - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

AINMI

Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

7 205 Pal. S - 70

Madridi- ssa 5 p:nä huhti - kuuta 1940. 7/8 - 70

Asia: Aseostojen jatkaminen Espanjassa.

5 C9

Minulla oli tänään pitempi keskustelu ulkoministerin kanssa. Aiheena oli eversti HEDLUNDin jäähyväiskäynti hänen luonaan. Tällöin sukeutui seuraava keskustelu:

Mainitsin hänelle, että tähänastiset ostromme Espanjassa nousivat noin 1.200.000 dollariin, mutta että ostojen jatkamista vaikeuttivat, osaksi kohtuuttomat hinnat, osaksi ne puutteellisuudet, joita oli havaittu materiaalissa, minkävuoksi eversti HEDLUNDin tehtävä täällä, kotoa saapuneiden määräysten mukaisesti, nyttemmin oli päätynyt. Ulkoministeri ei halunnut kieltää huomautusteni oikeutusta, mutta viittasi hintoihin nähden vielä kerran (raporttini n:o 4) niihin korkeisiin hintoihin, jotka Saksa ja Italia olivat vaatineet luovuttamastaan materiaalista sisällissodan aikana. Kun tähän huomauttin, että se kysymys, joka lähinnä oli aiheuttanut neuvottelujen päätymisen, oli niille venäläisille kivääreille, joista ei oltu maksettu mitään, vaan jotka olivat yksinomaan sotasaalista, asetetut korkeat hinnat, lupasi hän tutkia asiata, lisäten kuitenkin samalla, että oli olemassa muitakin spekulanteja, kuten Kiina ja Balkanin maat, jotka kaikin keinoin odottivat tilaisuutta aseostoihin täällä.

Koska eversti HEDLUND oli minulle ilmoittanut, että espanjalaisen sotilasvaltuuskunnan puheenjohtaja oli, everstin käydessä jää-

JAKELUOHJE:

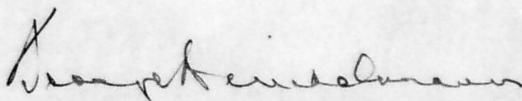
Ei tiedoitukäin, 1 kpl Puolustusministeriölle.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hyväiskäynnillä hänen luonaan, herättänyt kysymyksen aseostojen mahdollisesta jatkamisesta kompensatiobaasiksen perusteella ja siinä yhteydessä ilmoittanut, että Valenciassa oli "löydetty" 75.000 - 100.000 hyvässä kunnossa olevaa kivääriä (sähke n:o 107) otin asian puheeksi ulkoministerin kanssa, jota asia myös tuntui kiinnostavan. Hän mainitsi samassa yhteydessä siitä kipeästä tarpeesta, joka Espanjassa vallitsi selluloosasta ja massasta ja kun tähän huomautin tietäväni, että myös sahattua puutavaraa tarvittiin hävitettyjen kaupunkien ja kylien jälleenrakentamiseksi, sanoi hän, että myös puutavara mahdollisesti voitaisiin ajatella kompensatio-objektina, mutta pyysi minua asiasta keskustelemaan suoraan kauppaministerin kanssa, jolla oli ratkaisovalta asiassa. Ulkoministeri lisäsi vielä, että suomalaisten vientitavaroiden noususuunnassa olevissa hinnoissa voitaisiin ehkä löytää ratkaisu arvostelemillemme korkeille aseiden hinnoille Espanjassa.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Asiainhoitaja Winckelmann

8/4 1940.

M a d r i d i - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ n:o 357/47/40.

Madridi- SSA 8 P:NÄ huhti- KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

A.N.M.I.I.
8 / 203 Sal. 3 70.
75-70
OSASTO
5 C9

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti Ulko-
asiainministeriölle raporttinsa n:o 6: "Tilanne" (siv.1-3)
kuutena kappaleena.

Asiainhoiatja: *Heikki Rönkä*

Madridi - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

AINMI

Salainen.

RAPORTTI n:o 6.

8/203 Tal. S - 70.

Madridi - ssa 8 p:nä huhti - kuuta 19. 40.

3/5-70

Asia: Tilanne.

5 C9

Raporttissani n:o 5 mainitsemani kaupallisen keskustelun ohella kosketeltiin myös poliittista tilannetta. Ulkoministeri huomautti, ettei hän suinkaan ollut mikään synnynnäinen pessimisti, mutta, ettei hän myöskään voinut nähdä minkäänlaisia valopilkkuja nykytilanteessa. Hän lausui, että kaikki rauhantoiveet nyttemmin olivat häipyneet sekä että se offensiivi, joka piakkoin oli odotettavissa, riippumatta siitä, miltä puolelta se tulisi tapahtumaan, tulisi olemaan niin hävittävä, että koko Eurooppa tulisi jälleen siirtymään keskiajan tasolle, niin sivistyksellisesti kuin taloudellisestikin. Hän totesi, ettei jatkuvassa taistelussa tulisi kunnioittamaan mitään puolueettomuutta, vaan että kunkin puolueetoman tulisi ottaa asenne joko pro tai contra. Koska hänen sanoilleen ei yleensä pidä antaa liian suurta merkitystä, en myöskään välittänyt tiedustella häneltä, minkä asenteen Espanja sellaisessa tapauksessa tulisi ottamaan. En tahdo tässä yhteydessä toistaa hänen tuomitsevia sanojaan Skandinavian maiden asenteesta sotaamme nähden. Vastasin vaan lyhyesti, ettei meidän asiana ollut tuomita ketään ja että tapahtumain vastainen kehitys todennäköisesti tulisi antamaan lisävalaistusta asiaan.

Eilen tapasin Ranskan suurlähettilään, marsalkka PETAINin, joka niin monessa tilaisuudessa on osottanut mitä suurinta ystävälli-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

syyttä ja avuliaisuutta maatumme kohtaan. Hän sanoi, että Suomen sankariarmeija, kaikesta tapahtuneesta huolimatta, oli marsalkkansa johdolla osottautunut voittamattomaksi ja että rauhansopimusta oli katsottava yksinomaan vähäpätöiseksi episodiksi Suomen historiassa, johon ei pitäisi kiinnittää suurempaa huomiota sekä että sen aiheuttamat menetykset tultaisiin aikanaan korjaamaan.

Myös useat lähettiläät ovat käyneet luonani selittämässä, ettei kukaan usko kysymyksessä olevan mikään lopullinen ratkaisu. Ruotsin tšekäläinen lähettiläs, joka sotaamme nähden koko ajan on ollut toisella kannalla kuin hallituksensa, vetosi hädissään niihin 400 milj. kruunuun, jolla Ruotsi oli suoraan tai epäsuorasti meitä avustanut. Vastasin hänelle, ettei Suomessa ollut ainoatakaan henkilöä, joka aliarvioi Ruotsin meille antamaa aineellista apua.

+ + +

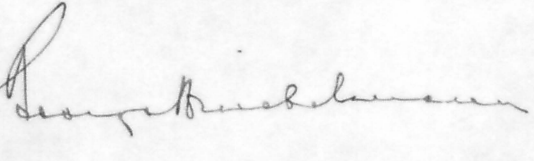
Mainittakoon vielä tässä yhteydessä Lissabonin suurimman sanomalehden "Diario da Noticias" pääartikkelista seuraavaa:

"Ruotsin ja Norjan esiintyminen Suomen-Venäjän sotaan nähden on selvä ilmaisu siitä, että Ruotsin tunnettu voimistelutaito nyt on siirtymässä myös politiikkaan. Tähän me tahdomme ainoastaan sanoa, että nämä maat, jotka menettelyllään ovat menettäneet sekä kansainvälisen että moraalisen prestigensä, eivät voi saada sitä takaisin minkäänlaisilla ruotsalaisilla voimistelutempuilla." Selvää puhetta.

On muuten koko ajan ollut todettavissa, että Portugalin asenne meihin nähden on ollut paljon selvempi kuin virallisen Espanjan, huolimatta siitä että Espanja on taistellut samaa vihollista vastaan kuin me. Portugalin suhtautuminen on ollut täysin riippumaton ulkoapain tulleistä vaikutteista. Espanjassa taas kaikki yritykset, olkooppa sitten ollut kysymyksessä lentokoneiden myyminen, vapaaehtoisten salliminen lähteä Suomeen tai rahojen kerääminen punaiselle ristillemme, on kielletty verukkeilla kielletty. Puhumattakaan niistä suurista

tavaralahjoituksista, joihin Portugalin hallitus on ottanut alotteen, jotka tavarat jo lienevät saapuneet Suomeen, mainittakoon vain yhtenä esimerkkinä Portugalin myötämielisyydestä maamme kohtaan sikäläisissä kouluissa opetusministerin innokkaalla myötävaikutuksella järjestetty "Suomen lasten päivä", josta kertyneet tulot aikanaan tullaan toimittamaan hädänalaisessa asemassa oleville suomalaisille lapsille. Toiselta puolelta on kuitenkin totuuden nimessä mainittava, että, huolimatta virallisen Espanjan osottamasta kylmyydestä, yksityinen anteliaisuus rauhastamme huolimatta edelleen jatkuu herkeämättä, m.m. tänään 450 laatikkoa säilykehedelmiä, 6.000 pesetaa ja 1.000 frangia.

Asiainhoitaja:

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 27.

Asainhoitaja Winkelmann

15/4 1940.

M a d r i d i - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 388/53/40.

Madridi- S S A 15 P: NÄ huhti- KUUTA 19 40. ^{3/5-40}

VIITTAUS: N

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

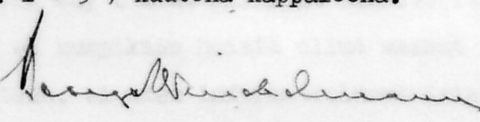
ASIAINMINISTERIÖ
9/203' Sal 40.
5 Cg

Ulkoasiainministeriö- LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa n:o 7: "Saksalainen
vaikutus Espanjassa" (siv. 1 - 3) kuutena kappaleena.

Asiainhoitaja:

Madridi - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

9/203 Pal 40.

Madridi- ssa 15 p:nä huhti- kuuta 1940.

3/5-40

Asia: Saksalainen vaikutus Espanjassa.

5 C9

Eilen lounailivat luonani Norjan ja Tanskan tšekäläiset lähettiläät. T.k. 8 p:n jälkeen he ovat kieltäytyneet vastaanottamasta mitään kutsuja, mutta yksityisluontoista kutsua Suomen lähetystöön he kuitenkin tahtoivat noudattaa.

Kuten hyvin ymmärrettävissä on, olivat molemmat ministerit hyvin alhaalla. Sitten t.k. 8 p:n ei kumpikaan heistä ollut saanut minkäänlaisia tietoja hallituksiltaan, ei edes informatioluontoisia, siitä mitä tosiasiallisesti oli tapahtunut, vaan oli heidän ristiriitaisen lehtiutusten perusteella muodostettava käsitys tilanteesta. Etenkin Tanskan ministeri oli hyvin katkeroitunut hallitukselleen puuttavasta tiedoituksesta, huomauttaen, että tottakai Tanskan hallituksen olisi pitänyt uskaltaa hänelle tiedoittaa virallisesti Espanjan hallituksen tietoonsaatettavaksi edes samat tosiseikat, jotka von RIBBENTROP oli heti Tanskan valtauksen tapahduttua antanut ulkomaalaisille sanomalehtimiehille Berliinissä, mutta, lisäsi hän surumielisesti, "tuollaisen virallisen ilmoituksen kai Saksan tšekäläinen suurlähettiläs oli Tanskan puolesta antanut Espanjan ulkoministerille."

He mainitsivat molemmat tuntevansa itsensä ihan ilmassa riippuviksi ja koettavansa, mikäli mahdollista, välttää yhteyttä tšekäläisten viranomaisten kanssa, mutta ihmettelivät kuitenkin sitä, että

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadestuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadestuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

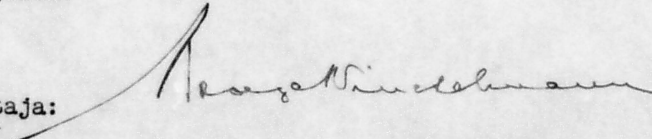
siinä kosketuksessa, joka heillä olosuhteiden pakosta oli ollut eri henkilöiden kanssa tšekäläisessä ulkoministeriössä, ei heille oltu lausuttu ainoatakaan valituksen sanaa heidän maitaan kohdanneesta väkivallasta.

Espanjan sanomalehdistön suhtautuminen Tanskaa ja Norjaa kohdanneeseen väkivaltaan on myös kuvaava sille regimelle, joka täällä nyttemmin on nostamassa päätään FRANCON menetettyä suuren osan prestigestään määräämisvallan siirtymässä yhä enemmän puhtaasti nazilaisten ja fascististen piirien käsiin. Lehdistön mukaan on tapahtuneeseen olemassa kaksi syyllistä. Ensimmäinen ovat liittoutuneet vallat, jotka asettamalla miinoja Norjan aluevesille ovat jyrkästi loukanneet Norjan puolueettomuutta. Saksalla oli syytä pelätä, että ohjelman jatkona oli Tanskan valtaaminen ja sitä tietä pääseminen Saksan kimppuun, mikä heille helposti olisi voinut onnistua Saksan pohjoisrajan ollessa tunnetusti verrattain heikosti linnoitettu. Toisena syyllisenä olivat Norja ja Tanska itse sen vuoksi että nämä maat, vaikka niiltä ei suinkaan olisi puuttunut varoja aseistautumiseen, ovat järjestelmällisesti laiminlyöneet puolustuksen ja tukahduttaneet kansoissaan kaiken puolustustahdon. Tällaisten, henkisesti ja fyysillisesti paralysoitujen maiden, oli tyydyttävä siihen, että voimakas naapuri otti heidät suojeltavakseen. Saksan menettelyssä taas ei havaita mitään moitittavaa. Myönnetään tosin, että Saksa on loukannut Tanskan ja Norjan suvereniteettia, mutta että se on ollut pakotettu siihen pelastaakseen itsensä. Muistelen tässä yhteydessä Espanjan ulkoministerin minulle sanoneen jo viime joulukuun alussa keskustellessamme vapaaehtoisten mahdollisesta lähettämisestä Suomeen, että Suomi tietenkään ei Norjalta eikä Tanskalta voisi odottaa mitään sotilaallista apua, koska näiden maiden vastuunalaisten valtiomiesten päämääränä jo vuosikymmenien kuluessa oli ollut tukehuttaa kansoissaan "l'esprit militaire".

Kuten jo eräässä lyhyehkössä sähkössä ~~jo~~ mainitsin, ovat viranomaiset järjestäneet täydellisen terrorin estääkseen Saksaa arvostelevien mielipiteiden julkitulemista. Tätä tarkoitusta varten on kaikilla julkisilla paikoilla vakoojia, sekä saksalaisia että espanjalaisia, ja päivittäin vangitaan useita henkilöitä varomattomasta puhumisesta. Saksan ambassaadin monilukuista henkilökuntaa vahvistetaan jatkuvasti henkilöillä, joita diplomaattiluettelossa kutsutaan "kunnia-avustajiksi". Heidän tehtäviensä laadusta ei liene epäilyksiä.

Lopuksi mainittakoon vielä erään hyvin huomattavan norjalais-espanjalaisen yhtymän norjalaisen pääjohtajan minulle kertoma muutamia päiviä sitten tapahtunut välikohtaus. Kun hän aamulla saapui konttoriinsa huomautti hänen espanjalainen konttoripäällikkönsä, että koska Italia piakkoin osallistuisi sotaan, josta luonnollisena seurauksena olisi myös Espanjan osallistuminen siihen Saksan ja Italian puolella, tulisi myös Norja olemaan vihollismaa, jolloin yhtymän koko norjalainen henkilökunta tultaisiin siirtämään keskitysleiriin. Tällaista kuullessa ei voi välttyä kysymästä itseltään, onko FRANCO lainkaan lyönyt maahan bolshevismin Espanjassa.

Asiainhoitaja:

16/4. Tapasin juuri Norjan tšekäläisen Ministerin, joka kertoi m.m. että lähetystö oli viime päivinä saanut lukuisia salasähkeitä Norjan hallitukselta, mutta että ne matkalla oli niin sotkettu, ettei yhtäkään niistä oltu voitu lukea. Koska mainitut sähköet oli lähetetty Englannin kautta ja sieltä edelleen englantilaisen yhtiön omistamalla kaapelilla Bilbaohon, ei sotkeminen ole voinut tapahtua muualla kuin täällä. Tämäkin seikka on omiaan osottamaan kenellä tässä maassa on määräämisvalta.

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridin - lähetysten raportti n:o 8.

Aasianhoitaja Winckelmann

20/4 1940.

M a d r i d i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ nro 423/62/40

11/203 Val. 3-70.

Madridi S S A 30 P: NÄ huhti KUUTA 19 40

28/5-70

VIITTAUS: N

P: NÄ KUUTA 19 P: TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

5 9

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa N:o 8, Sisäinen tilanne Espan-
jassa (siv. 1 - 3) kuutena kappaleena

Asiainhoitaja:

Ruut Kivikallio

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 8

Madridi ssa 30 p:nä huhti kuuta 1940.

11/203 Sal. 8 - 70.
28/5-40

Asia: Sisäinen tilanne Espanjassa.

5 (9)

Ulkomaan sanomalehdistössä esiintyneet ja myös täällä miehestä mieheen liikkuneet huhut Espanjan osallistumisesta lähitulevaisuudessa sotaan Saksan puolella, ovat otettavat, ainakin toistaiseksi, cum grano salis. Lähinna ovat ne aiheutuneet siitä osittaisesta mobilisatiosta, jota täällä on yritetty panna toimeen, joskin huonolla menestyksellä. Mobilisationhan ei sinänsä tarvitse merkitä muuta kuin samanlaista varovaisuustoimenpidettä, johon muissakin puolueettomissa maissa on eri muodoissa ryhdytty. Että sen toteuttaminen täällä on tuottanut vaikeuksia, riippuu monista seikoista. Ensiksi on mainittava ne useat tyytymättömyyden ilmaisu, joita dekreetin antaminen herätti tämän sotiin lopen väsyneen kansan keskuudessa ja jotka huipentuivat useilla paikkakunnilla ilmenneeseen suoranaiseen sabotageen. Toisena syynä epäonnistumiseen olivat ne paljastukset, jotka siinä yhteydessä tulivat ilmi suunnattomien sotasaalisvarastojen säilyttämiseen nähden. Todettiin nimittäin, että mitä kallisarvoisinta sotasaalista, kuten ilmatorjunta ja panssaritorjuntatykit sekä satojatuhansia kivääreitä oli koko kuluneen sateisen talven aikana säilytetty taivasalla ilman minkäänlaisia peitteitä, seurauksella, että materiaali nyttemmin on todettu miltei käyttökelvottomaksi. Tämän seikan, jonka väitetään tulleen täydellisenä yllätyksenä mää-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

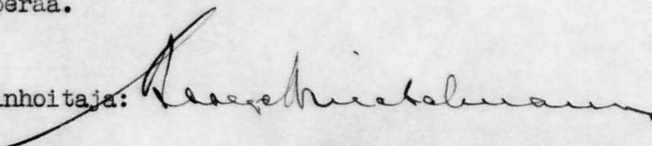
rääville sotilasviranomaisille, oli täällä ollut suomalainen sotilasvaltuuskunta jo kuukausia sitten toimittamallaan tarkastusmatkoillaan eri puolilla Espanjaa todennut. Kolmas syy oli täällä päivä päivältä yhä kireämmäksi käyvä elintarvepula ja nykyään puuttuu, monen muun välttämättömän elintarpeen ohella, myöskin viljaa, joten tähänastisia leipäannoksia on täytyntä huomattavasti supistaa. Kun seuraava sato on odotettavissa vasta heinäkuun lopussa, voi tilanne muuttua hyvinkin kriittilliseksi. Joskin diplomaateille on yritetty järjestää elintarpeita jokseenkin riittävästi, puuttuu tavalliselta siviilimieheltä kaikki mahdollisuudet saada sokeria, kahvia, teetä ja ennen kaikkea Espanjan kotitaloudessa niin tärkeätä tarviketta kuin ruokaöljyä. Se ruokaöljy, jota on saatavissa, on raffinoimatonta, pahanhajuista, vihreätä nestettä, joka tekee ruuan mahdottomaksi nauttia. Lihaa, laadultaan aliarvoista, on silloin tällöin jonkun verran saatavissa, mutta voista ja munista ei ole puhuttakaan. Saatavissa olevat elintarpeet rajoittuvat pääasiallisesti kalaan, vihaneiksiin ja hedelmiin. Se yleisesti tunnettu seikka, että kaikkia puuttuvia tavaroita voi ostaa salakaupassa suunnattomiin hintoihin, katkeroittaa tietysti köyhän väestön mieli-alaa ja lisää kytevää levottomuutta.

Olin äskettäin tilaisuudessa keskustelemaan erään arvovaltaisen ranskalaisen sotilashenkilön kanssa mahdollisuuksista Espanjan osallistumisesta sotaan. Pyytäen, ettei hänen nimeänsä mainittaisi, arvosteli hän tilannetta seuraavasti. Jos Italia liittyy sotaan Saksan puolella, johon tapahtumien kehitys viime aikoina valitettavasti viittasi, ja yllättäen valtaisi Balearien saaret laivastotukikohdaksi, tulisi Espanja nielemään tuollaisen nöyryytyksen ja jäämään puolueettomaksi. Ellei Italian, syystä tai toisesta, onnistuisi pitää hallussaan saariryhmää tai jos liittoutuneet ehtisivät aikaisemmin suorittaa saariryhmän valtauksen, täytyisi Espanjan alistua Saksan ja Italian vaatimuksiin osallistumisesta sotaan. Tällöin tulisi Ranska aseistamaan ne 100.000 punaista espanjalaista, jotka edelleen

ovat Ranskassa ja jotka eivät parempaa pyytäisi kuin päästä tais-
telemään Francon Espanjaa vastaan sekä lähettämään heidät ranska-
laisten ja omien upseeriensa johdolla rajalle. Tästä, näin lasketaan,
tulisi olemaan seurauksena, että punainen aines Espanjassa, joka koko
laajuudessaan edelleen on olemassa, vaikka siltä tätä nykyä puuttuu
toimintamahdollisuuksia, ryhtyisi kaikkialla maassa järjestämään si-
säisiä levottomuuksia, jotka yhdessä ulkoapäin tulevan hyökkäyksen
kanssa aiheuttaisivat sen, ettei Espanjaa tarvitsisi laskea miksikään
tärkeämmäksi tekijäksi sodassa, vaan tulisi se sisällisesti jäytämään
itsensä rikki.

Relata refero, mutta yhdessä kaikkien niiden huomioiden
kanssa, joita täällä päivittäin voi tehdä myös porvarillisissa pii-
reissä vallitsevasta tyytymättömyydestä oleviin oloihin, ei voi
olla myöntämättä, etteikö edelläselostetussa "ennustuksessa" voisi
olla hyvin paljon perää.

Asiainhoitaja:

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madriidissa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Asiainhoitaja Winkelmann

27/5 1940

121

M a d r i d i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö

KIRJELMÄ n:o 493/75/40

M a d r i d i S S A 20 P: N Ä t o u k o K U U T A 19 40

VIITTAUS:

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. 1 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
14/203 L. O. 1940		
6/8-40	N3	L. A.
RYHMÄ	OSASTO	
N	5	C9

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa N:o 9, Mielialoja Espanjasta
ja Portugalista, (siv. 1-2) kuutena kappaleena.

Asiainhoitaja: *[Handwritten signature]*

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9

Madridi ssa 20 p:nätouko kuuta 1940.

Asia: Mielialoja Espanjasta ja
Portugalista.

14/203 Sal. 70.	
6/8-40	ATB
RYHMÄ	OSASTO
5	C9

Sama kylmäkiskoisuus, ellei tahtoisii sanoa suorastaan tyly suhtautuminen, joka täällä niinhyvin lehdistön kuin yleisön keskuudessa oli havaittavissa hyökkäyksen uhreja kohtaan Saksan hyökätessä Norjaan ja Tanskaan (katso raporttia No. 7) on jälleen ollut todettavissa hyökkäyksen kohdistuessa Hollantiin, Belgiaan ja Luxemburgiin. Lehdistö ei tietenkään ole voinut olla täydellisesti sivuuttamatta tapahtuneita tosiasioita, mutta kirjoitukset ovat lähinnä rajoittuneet tilastollisiin tietoihin Hollannista ja Belgiasta (pinta-ala, väkiluku, teollisuus, siirtomaat y.m.). Kun kuitenkin täytyi kosketella myös asian ydintä, rajoittui esim. A.B.C., yksi Madridin johtavista lehdistä, lausumaan, että liian aikainen orientoiminen asiassa aina on vaarallista sekä että kaikkinaisen arvostelu tapahtuneesta on lykättävä siksi kunnes asiakirjojen perusteella saadaan selvitettyksi millaisissa suhteissa Haag ja Bryssel itse asiassa ovat olleet Lontooseen ja Pariisiin. Vaikka mainittu kirjoitus oli julkaistu jo 12/5 ei lehti senjälkeenkään ole katsonut aihetta olevan palata asiaan. Saman asenteen on koko muu lehdistökin ottanut. Kiinnostus on rajoittunut Hollannin ja Belgian kuningassuku-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

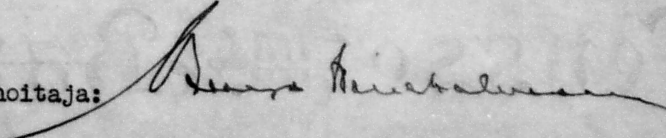
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kujen sukupuiden tutkimiseen.

Virallinen Espanja on julistanut mitä ankarimman puolueettomuuden. 12/5 julkaisi hallitus valtionpäämiehen allekirjoittaman dekreetin, jossa sanotaan, että sittenkun Hollannin ja Belgian diplomaattiset edustajat olivat virallisesti saattaneet hallituksen tietoon maittensa olevan sodassa, on kaikkien espanjalaisten noudatettava mitä ankarinta voimassaolevien lakien ja kansainvälisen oikeuden mukaista puolueettomuutta.

Vaikkakaan ei voida puhua Portugalissa vallitsevasta sananvapaudesta, voidaan kuitenkin tässäkin yhteydessä todeta, kuinka vapaa vieraista vaikutteista Portugalin lehdistö on. Otettakoon tähän esimerkiksi huomattavan lisboalaisen lehden "La Vozin" kirjoitus, jossa sanotaan: " Saksalaiset ovat, kuten jo on totuttu, jälleen ottaneet aloitteen hyökkäykseen ja väkivaltaan. Liittoutuneet eivät voi tehdä samoin, koska ne kunnioittavat kansainvälistä oikeutta. Tätä voidaan kutsua alemmuudeksi, joka tekee voiton sitä kalliimmaksi, mutta sellainen menettelytapa pelastaa esi-isiltä perityn oikeudellisen pohjan ja ihmiskunnan moraaliset saavutukset" ja edelleen samassa lehdessä "Portugalın politiikan johtotähdet ovat nykyään, puolueettomuus, uskollisuus Englannin ja Portugalin väliselle liitolle sekä läheiset suhteet Espanjaan molemminpuolisen yhteistyön pohjalla. Millä tavoin voidaan, olematta epäjohdonmukaisia, kaukonäköinen isänmaallisuus harmonisoida saksalaisystävyyden kanssa?" Täytynee myöntää, että sananvapaus Portugalissa on palautumassa.

Asiainhoitaja:

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 109

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n. 10.

Asiainhoitaja Wänckelmann

3/6 1940

- Pol.

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

KIRJELMÄ n:o 516/79/40

Madridi SSA 4 P:NÄ kesä KUUTA 1940

VIITTAUS:

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY n:o

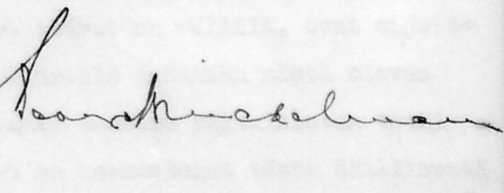
VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 15/204 Gal. D. 1940.		
6/8-70	No	L. O.
RYHMÄ	OSASTO	ZIA
N	5	cg

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa N:o 10, Hermostuneisuutta
(siv. 1 - 3) kuutena kappaleena.

Asiainhoitaja:

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10

Madridi ssa 3 p:nä kesä kuuta 1940.

Asia: Hermostuneisuutta.

15/204 Gal 40.	
698-70	
RYHMÄ	OSALTO
5	C9

Eräässä ranskalaisessa maaseutulehdessä "Gazette de Biarritz" luettiin äskettäin seuraava uutinen:

" Barcelonasta ilmoitetaan, että viime päivinä on kaupunkiin saapunut hämmästyttävän suuri määrä saksalaisia "turisteja". Nämä "turistit", jotka ovat 25 ja 40 ikävuoden välillä, ovat sijoittuneet parhaimpiin hotelleihin, eikä heillä myöskään näytä olevan puutetta rahasta. He väittävät olevansa suurten saksalaisten toimimien edustajia, mutta yleisö, joka on hermostunut tästä äkillisestä invasioonista, on ihmeissään siitä, ettei heitä ole Saksassa mobiilisoitu."

Vaikkakaan tällaisiin huhuihin, joita täälläkin on liikuttanut, ei luulisi kannattavan kiinnittää enempää huomiota, on Espanjan hallitus kuitenkin katsonut arvonsa mukaiseksi puuttua niihin, julkaisemalla kaikissa Espanjan johtavimmissa sanomalehdissä seuraavan virallisen peruutuksen:

"Tietotoimistojen edustajat ja ulkomaisten lehtien kirjeen vaihtajat ovat levittäneet tietoja siitä, että Espanjaan olisi saapunut nuoria saksalaisia turisteja, joiden saapumisella väitettiin olevan poliittinen merkitys.

Uutinen on kaikissa suhteissa perätön ja tarkoitukseltaan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

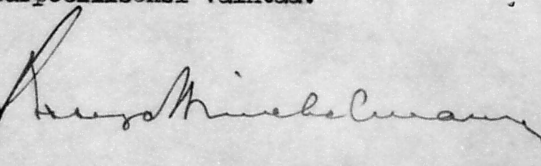
täysin tendenssimäinen. Espanjassa ei ole tätä nykyään minkään maan alamaisia enemmän kuin normaaliaikoina ja aivan ilmeistä on, ettei Espanja tarvitse minkäänlaista yllätystä tai stimulatiota ylläpitääkseen kerta kaikkiaan julistamaansa ehdotonta puolueettomuutta."

Täkäläisestä "ehdottomasta" puolueettomuudesta, jota kaikissa tilaisuuksissa tehostetaan, on viime päivinä ollut kuvaavia esimerkkejä. Niinpä monisatapainen ylioppilaiden mielenosotuskulku, Espanjan falangin lippumeren ympäröimänä, toissapäivänä marssi ympäri Madridia, suunnaten kulkunsa ensin saksalaiseen matkatoimistoon, jonka edustalla huudot "Heil Hitler" kaikuivat ja jatkaen sitten matkaansa Madridin pääkatuja pitkin huudoin "Viva Italia" ja "Queremos (tahdomme) Gibraltar". Väitteille, että Englannin ambassaadia kohtaan olisi heitetty kiviä, en ole saanut vahvistusta. Eilen raitiovaunut, jotka kuitenkin ovat kunnallinen laitos, olivat varustetut suurilla pahvikilvillä, otsikoin "Marokko" ja "Gibraltar". Ja nämä mielenilmaisut oli tahallisesti järjestetty jonkunlaisiksi tervetuliaisiksi Englannin uudelle suurlähettiläälle, Sir Samuel Hoarelle, joka samana päivänä saapui Madridiin.

Ottamalla huomioon, että Sir Samuel epäilemättä on yksi kaikkein huomatuimpia englantilaisia valtiomiehiä, olisi luullut, että hänen nimittämisensä tänne olisi otettu riemulla vastaan, mutta espanjalaiselle menttaliteetille kuvavaa on, että asia on päinvastainen ja syynä siihen on, kuten ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päällikkö suoraan sanoi minulle, että Sir Samuel on siksi huomattava valtiomies, että hänen toimintansa täällä voi vetää Espanjan mukaan suurvaltojen politiikan pyörteisiin, josta Espanja tahtoisi pysyä loitolla. Ehkä tämä näkökohta on aiheuttanut Ranskan nimittämään marsalkka Petainin seuraajaksi miehen, M. ^{de} La Baume'n, jonka nimi on täysin tuntematon kaikille?

Kuten tunnettua on politiikasta puhuminen espanjalaisten suosituin ajanviete, mistä myös johtuu, että ilmapiiri täällä on hyvin kiitollinen kaikenlaisten huhujen levittämiselle. Mutta kuvaa-
vaa sille hermostuneisuudelle, jota nämä huhut ovat aikaansaaneet myös hallituspiireissä on näiden herkkä reagoiminen. Viimeisin reaktio koskee huhuja Espanjan ja Portugalin välisistä suhteista, jotka huhut eivät tähtää mihinkään vähempään, kuin että koska liittoutuneet muka olisivat vallanneet Portugalin laivastotukikohdat, olisi Espanjassa astunut maihin vieraita joukkoja tarkoituksenaan vallata Portugali selkäpuolelta. Sitäpaitsi on huhuttu odotettavissa olevista punakapinoista sekä Portugalissa että täällä. Espanjan hallitus kiinnitti tällaisiin mielettömyyksiin niin suurta huomiota, että Espanjan ambassadööri Lisboassa, Francon veli, joka oli lomalla täällä sai suinpäin keskeyttää lomansa ja kiiruhtaa lentoteitse Lisboaan, jonne saavuttuaan hän viipymättä sai puheillepääsyn pää- ja ulkoministeri Salazarin luo, ilmoittaen tälle, että sekä Espanjan valtionpäämiehen että Espanjan hallituksen hartain toivomus oli, että suhteet Espanjan ja Portugalin välillä yhä lujittuisivat täydellisen yhteisymmärryksen ja molemminpuolisen yhteistyön merkeissä ja saaden Salazarilta vastaavansisältöisen vakuutuksen. Tämä oli jo toinen kerta aivan lyhyen ajan kuluessa kun tällaisia vakuutuksia Espanjan ja Portugalin välillä on katsottu tarpeelliseksi vaihtaa.

Asiainhoitaja

P.S. Olin eilen kaksilla diplomaattikutsuilla tavaten melkein kaikki tšekäläiset lähetystöpäällikköt. Poikkeuksetta kaikki onnittelivat Suomen hallitusta sen kaukonäköisyydestä solmia rauha oikealla hetkellä

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Ministeri Winckelmann

20/9 1940.

M a d r i d i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

KIRJELMÄ nro 712/111/40

Madridi SSA 20 P:NÄ SYYS KUUTA 19 40

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ	A N V
20 204 Pal. S - 70	
26/10-70	
5	9

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittavasti
Ulkoasiainministeriölle raporttinsa No. 11 Espanjan asenne
sotaan (siv. 1-5) kuutena kappaleena.

Ministeri. *Rosa Kivimäki*

M a d r i d i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ Salainen.

RAPORTTI n:o 11

Madridi ssa 20 p:nä syys kuuta 19 40

Asia: Espanjan aseenne sotaan.

ULKO A.N.V.
20/204 Pal. S - 70
26/10-70
5 C9

Aina siitä lähtien kun Italia osallistui sotaan ja Espanja tällöin, kuten Italiakin aikanaan, puolueettomuuden asemasta, otti "ei sotaakäyvän" valtion asenteen, ovat poliittiset kannunvalajat kaikkialla maailmassa ennustaneet Espanjan pikaista liittymistä sotaan akselivaltioiden puolella. Ennustuksilleen ovat he esittäneet jos minkälaisia motiveja ja etenkin on kiinnitetty huomiota falangistiylioppilaiden Englannille vihamielisiin manifestatioihin Madridin kaduilla, jolloin äänekkäästi on esiinnytty Saksan ja Italian puolesta sekä vaadittu Gibraltaria ja "elintilan" laajentamista Marokossa.

Toiselta puolen on myönnettävä, että Espanjan lehdistön sävy Englantia kohtaan on jatkuvasti tavattoman raikeä. Ei ole olemassa sitä pahaa maailmassa, josta ei Englantia syytettäisi. Syytetään entisen liittolaisensa Ranskan alhaisesta pettämisestä, syytetään paljon kehutun fair playn puuttumisesta kaikissa sodanaikuisissa edesottamuksissa, jolloin erikoisesti viitataan Oranin ja Alexandrian tapauksiin, syytetään systemaattisen nälkäsaarron järjestämisestä m. m. puolueetonta Espanjaa kohtaan ja syytetään vieläpä Alicanten öljysäiliöiden tuhopoltosta, joka syytös aiheutti hyvin kiusallisen noottienvaihdon ulkoministerin ja Englannin suurlähettilään, Sir. Samuel

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Hoaren välillä. Virallisen Englannin kannanottoa Espanjan sisällissotaan ei myöskään ole unohdettu ja punaisten johtajien pako Englantiin Ranskan katastroofin jälkeen herätti täällä suuttumuksen myrskyn. Kun ottaa huomioon, että Espanjan sanomalehdistö on ankaran ennakkosensuurin alainen, voi kyllä käsittää, että espanjalaiseen menttaliiteettiin perehtymätön lehtimies ulkomailla tekee näistä tosiseikoista hyvinkin pitkälle meneviä johtopäätöksiä Espanjan sotaan liittymisen puolesta.

Täytyy tosiaankin ihmetellä sitä ihailtavaa tyyneyttä, jolla Englanti suhtautuu näihin jokapäiväisiin lehtihyökkäyksiin, ja vaikkakin Englanti on täysin tietoinen siitä, että kulutustarpeita virtaa täältä Saksaan, auttaa se jatkuvasti Espanjaa monien tärkeiden tuotteiden saannissa. Niinpä Englanti yhteistoiminnassa Portugalin kanssa on suostunut sisällyttämään clearing sopimukseensa Espanjan kanssa Portugalissa nykyään varastoitua maapähkinäöljyä 600.000 punnan arvoista, jota Espanja kipeästi tarvitsee. Sitäpaitsi on tehty kaksi muuta sopimusta, joilla Espanja on vapautettu merisaarrosta, mikäli koskee normaalikulutusta vastaavan benziini- ja kautsumäärän tuonnin sallimista.

Luulen seitsenvuotisen oleskeluni aikana Pyreneitten niemimaalla jotenkuten oppineeni tuntemaan espanjalaisen mentaliteetin ja sen perusteella voivani tehdä johtopäätöksen, ettei tšekäläiseen luonteenomaiseen huitomiseen, esiintyköön se sitten katudemonstratioissa, poliittisissa keskusteluissa kahviloissa tai jyrkkäsanaeisissa lehtikirjoituksissa, ole kiinnitettävä liikaa huomiota. Kaikenlaiset tunnepurkaukset kuuluvat, kerta kaikkiaan, espanjalaiseen luonteeseen, ilman että niiden takana tarvitsee olla sen enempää reaalista pohjaa.

Kylmästi harkittaessa mahdollisuuksia Espanjan liittymiselle sotaan on ennen kaikkea saatava vastaus kahteen kysymykseen, nimittäin,

ovatko ne ulkonaiset ja sisäiset edellytykset olemassa, jotka sotaan liittyminen vaatii, ja mitä saavutuksia Espanja sotaan liittymisestään voisi odottaa, joita se menettäisi pysymällä jatkuvasti ei so- taakäyväenä valtiona ?

Mitä ensimmäiseen kysymykseen tulee, on sen molempiin koh- tiin vastattava ehdottoman kielteisesti. Sisäinen tilanne täällä on tätänykyä valitettavasti sellainen, että, niin paradoksaaliselta kuin se voikin kuulua, Espanja on tätä nykyä punaisempi kuin ennen sisällissotaa. Syitä tähän on useampiakin. Moneen kertaan luvattujen armahdusten viipyminen ja kymmenien tuhansien työläisten edelleen säilyttäminen joko vankiloissa tai keskitysleireissä, useimmat heis- tä ilman tutkintoa ja tuomiota, huonosta organisatiosta johtuva kurja elintarvetilanne, jonka ensi talvena odotetaan huipentuvan var- sin pelottavaksi, rehovava salakauppa, rikkaiden voidessa hirmuhin- noista hankkia kaikki tarvitsemansa elintarpeet, jälleenrakennustöi- den epämääräinen viipyminen, joista on seurauksena, että köyhä väes- tö, jonka asunnot tuhottiin sisällissodan aikana, edelleenkin asuu maaluolissa. Paperilla on tosin olemassa suuremmissa suunnitelmia Espanjan jälleenrakentamiseksi, mutta rahanpuutteen vuoksi ei ole päästy tätä pitemmälle.^{x)}

Eräs äskettäin lomaltaan palannut espanjalainen antoi minulle erinomaisen synkän kuvan elintarvetilanteesta kotiseudullaan, joka on Espanjan viljavimpia maakuntia suurine öljypuumetsineen. Hän huomautti, että viljasta oli suunnaton puute sekä että ruokaöljyä ei lainkaan ollut saatavissa, joten, lukuunottamatta vihanneksia ja hedelmiä, ainoa saatavissa oleva ruoka, nimittäin kala, oli keitet-

x) En voi uhohtaa ulkoministerin surunvoittoista katsetta kertoessani hänelle tuonnottain, kuinka pitkälle Suomessa oli päästy sotavahin- kien korjaamisessa.

tävä öljyn sijasta vedessä. Työpalkat olivat mitä kurjimmat. Tavallinen sekatyömies ansaitsi neljä pesetaa päivässä leipäkilon maksassa kaksi pesetaa. Kun häneltä tiedustelin syitä tähän luonnotto-
maan tilanteeseen, vastasi hän sen ei olevan mikään salaisuus, että sekä vilja että öljy viedään Saksaan espanjalaisten itsensa kärsiessä mitä suurinta elintarpeiden puutetta.

Mutta vaikeudet Espanjan liittymiselle sotaan eivät rajoitu edelläviitattuihin tosiseikkoihin, sillä, lukuunottamatta eräitä Saksaan orientoituvia poliitikkoja, joista huomattavin on nykyään Saksassa vierailleva sisäasiainministeri, Francon lanko, Serrano Suñer, ei täällä missään piireissä ole huomattavissa mitään innostusta sotaan liittymisen puolesta, kaikkein vähimmin sotaväen keskuudessa, muutamia politikoivia nuorempia upseereja ehkä lukuunottamatta. Kaikki järkevästi ajattelevat espanjalaiset käsittävät, että Espanjalta tätä nykyä puuttuu kaikkea sitä mitä sodassa tarvitaan, sekä jos niin onnettomasti kävisi, että jokin ulkopuolinen valtio tai intrigoivat kotimaiset poliitikot saisivat Francon taivutetuksi sotaan, siitä seuraisi samantapainen skandaali kuin ne monet muut tämän sodan aikana jo koetut, eli sisäinen luhistuminen.

Siirtyäkseni sitten vastaamaan toiseen kysymykseen, minkä tavoitteiden puolesta Espanja ryhtyisi sotaan, lienee siihen vaikeata löytää tyydyttävää vastausta. Kuten tunnettua rajoittuvat Espanjan tavoitteet Gibraltarin (pelkkä ambitioikysymys) sekä eräisiin aluelajennuksiin Marokossa. Jos Englanti tulee lyödyksi sodassa, lienee Gibraltarin kysymys ilman muuta ratkaistu Espanjalle positiiviseen suuntaan, aivan riippumatta siitä, onko se osallistunut sotaan vai ei ja mitä Marokossa oleviin aluelajennuksiin tulee, lienee sielläkin samoilla edellytyksillä tilaa sekä Italialle että Espanjalle. Jos taas sota päättyy Englannin voittoon, tulisi tietysti sotaan osaa-

ottanut Espanja siitä suuresti kärsimään.

Täytyy myöntää, että kenraali Franco on tähänastisessa esiintymisessään ollut erinomaisen varovainen. Tangerin väliaikainen sotilaallinen valtaus ei suinkaan ollut mikään uhkarohkea teko koska asiasta oli edeltäkäs in sovittu kaikkien asiapuolten kanssa. Siinä ainoassa puheessaan, jossa Franco on kosketellut Gibraltarin kysymystä, teki hän sen erinomaisen hienovaraisesti, ketään loukkamatta, ja kun Italian äskennimitetty ambassadööri valtakirjansa jättämispuheessa m.m. lausui, että sekä Duce että koko Italian kansa täysin käsittivät Espanjan aspiratiot ja toivoivat parhainta menestystä Espanjalle oikeutettujen vaatimustensa toteuttamisessa, ei Franco vastauspuheessaan sanallakaan kosketellut tätä puheen kohtaa.

Täytyy vain toivoa, että Franco, jonka prestige viime aikoina valitettavasti on laskenut, omaa tarpeeksi luonteenlujuuutta estääkseen sen katastrofin, jonka sotaan liittyminen Espanjalle tuottaisi.

Ministeri:

Kesä Nielschmann

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Ministeri Winckelmann

26/10 1940

Madriidi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

AINW
22 204 Pal. S -70

KIRJELMÄ nro 751/121- 1940.

1/11-70
5 C9

Madriidi SSA 26 P:NÄ loka KUUTA 19 40.

VIITTAUS: N

P:NÄ KUUTA 19 P:TTY nro

VIITTAUS: D. U. M. / 19

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Lähetystön raportti.

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen raporttinsa

No. 12

Tilanne Espanjassa. (siv. 1 - 3).

kuutena kappaleena.

Ministeri:

Kaarlo Ruuska

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

AINM Salainen.

RAPORTTI n:o 12.

22 Lok. 3-70

Madridi ssa 26 p:nä loka kuuta 1940.

1/11-70

Asia: Tilanne Espanjassa.

Osasto

5 C9

On ollut mielenkiintoista todeta, kuinka sävy Englantia kohtaan on täällä viime aikoina muuttunut paljon siivommaksi. Puhumattakaan siitä, että viranomaiset nyttemmin ovat kieltäneet kaikki poliittisluontoiset katu- y.m. demonstratiot, on myös sanomalehdistön suhtautumisessa Englantiin ollut havaittavissa muutos. Suoranaisia karkeuksia ei enää esitetä ja yleensä on kielenkäyttö hillitympää kuin aikaisemmin. Johtuuko tämä muutos ehkä puhtaasti reaalipoliittisista syistä, nimittäin siitä, ettei Englannin valtaus ole osottautunut niin helpoksi kuin täällä aikaisemmin luultiin, on tietysti vaikeata sanoa.

Uuden ulkoministerin Serrano Suñerin matkaa Berliiniin ja Roomaan sekä Francon ja Hitlerin tapaamista, pohditaan innokkaasti tšekäläisissä diplomaattipiireissä, vaikka loppujen lopuksi ei kukaan tiedä yhtään mitään yhtävähän matkojen tarkoituksista kuin tapaamisissa käytyjen keskustelujen kohteista.

Todennäköisintä edelliseen matkaan nähden lienee, että sen tarkoitus rajoittui esittää asianomaisille Espanjan vaatimusten oikeutus. Espanja, kuten Franco aikanaan juhlallisesti vakuutti, ei pyydä mitään ~~rikasta~~ aluetta, joka ei olisi puhtaasti espanjalainen (tarkoittaa Gibraltaria) eikä myöskään siitä osasta, joka sille his-
luovu/

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

toriallisesti ja maantieteellisesti kuuluu Välimerellä ja Afrikassa. Näillä perusteilla Espanja vaatinee, paitsi Gibraltaria, Marokon kansainvälisen alueen s.o. Tangerin kaupungin ympäristöineen, jonka Espanja asianomaisten suostumuksella jo viime keväänä miehitti. Edelleen rantakaistaleen Ranskan Marokossa Afrikan länsirannikolla, joka yhdistäisi Espanjan Marokon Rio del Oro nimiseen siirtomaahan. Tällä alueella on myös tärkeä Casablancan kaupunki, joka linnoitettuna tietysti vähentäisi uhkaa vastapäätä olevia Kanarian saaria kohtaan. Kaiken tämän Espanja toivoo vastaisessa saaliinjaossa saavansa osallistumatta sotaan. Viimemainittuun kohtaan nähden lie-
nevät toiveet kuitenkin hyvin vaikeasti toteutettavissa, sillä, mikäli kerrotaan, olisi sekä Italialla että Saksalla pyyteitä Casablancaan nähden meritukikohtana Atlantilla.

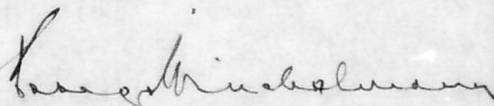
Mitä Francon ja ~~Italiassa~~ Hitlerin tapaamiseen tulee, on siitäkkin valettu jos minkälaisia kannuja.

Selostettakoon tässä kaikin mahdollisin varaumin tapaamisesta täällä liikkuvia huhuja. Ensimmäinen versio, jota tšekäläisissä englantilaisissa piireissä pidetään mielettömytenä, on väite, että Hitler olisi pyytänyt Francoa välittäjäksi rauhan aikaansaamiseksi. Tšekäläiset englantilaiset väittävät nimittäin, ettei Englanti nykyoloissa missään tapauksessa suostuisi neuvottelemaan rauhasta. Toinen oletamus olisi, että Hitler olisi pyytänyt Francoelta vapaata läpikulkua saksalaisille joukoille vallatakseen Gibraltar selkäpuolelta. Tähän englantilaiset sanovat saksalaisten vallan hyvin tietävän, ettei Gibraltaria voida valloittaa selkäpuolelta. Kolmas oletamus, joka tuntuu todennäköisimmältä, on, että Hitler olisi vaatinut Francoa Algecirasissa ja Ceutassa, siis Välimeren kaapeimmassa kohdassa olevien rannikkopatterien avulla estämään Englannin laivastolta pääsyn Välimereltä ja siten saada sen loukkuun.

Kuten tunnettua rakennettiin jo Espanjan sisällissodan aikana saksalaisten insinöörien avulla erinomaisen vahvat rannikkopatterit Espanjan rannikolle Välimeren kummallakin puolella, ja kun etäisyyskin on aivan mitätön, ei reitin sulkeminen tuottane suurempia vaikeuksia.

Tällä olettamuksella on myös se heikkous, että se pakottaisi Espanjan mukaan sotaan, jota Espanja, syistä, joita aikaisemmissa raporteissani olen useampaan otteeseen selostanut, ei kykene käymään ilman katastroofimaisia seurauksia Espanjalle itselleen.

Ministeri:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissä olevan lähetetyn raportin n:o 17.

Ministeri Winckelmanin

7/11 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 762/123 -1940.

Madridissa marraskuun 1 p:nä 1940.

24/205 Sal. 1940		
24-40		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C9	
Ulkoasiainministeriölle		

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen kuutena
kappaleena raporttinsa No. 13

Selostus eräistä keskusteluista siv. 1 - 5.

Ministeri: *[Handwritten signature]*

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 13.

Madridi ssa 1 p:nä marras kuuta 1940.

24. 205 Pal. 1940

Asia: Selostus eräistä keskusteluista

24/11-40	..!	..!
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C9	

Tapasin muutamia päiviä sitten erään täällä vakinaisesti asuvan ja huomattavassa asemassa toimivan saksalaisen, jolla on läheinen kosketus ambassaadiin ja jonka olen tuntenut jo ennen Espanjan sisällissotaa. Epäilemättä hän on nazi, joskaan ei kaikkein kiihkeimpiä. Hän huomautti, ettei Espanjan osallistuminen sotaan ollut Saksalle miksikään eduksi, sillä täällä kaikilla aloilla vallitsevan desorganisation vuoksi, joka Saksassa tunnettiin ehkä paremmin kuin missään muualla, sotaikäyvä Espanja tulisi Saksalle olemaan yksinomaan "en black om foten". Hän mainitsi, että Italia kyllä painostaa Espanjaa suostumaan läpimarssiin Gibraltarin valtaamiseksi selkäpuolelta sekä saavuttaakseen lyhyimmän tien (välimatka Algeciras - Ceuta on aivan mitätön) Ranskan Marokkoon aiotuille ~~vastassa~~ joukoille, mutta hän epäili, että Saksa antaisi siihen suostumuksensa, koska se suhtautui skeptillisesti yrityksen onnistumiseen. Mitä Serrano Sunnerin matkaan Berliiniin ja Roomaan tuli, sanoi hän samaa kuin mitä siitä täällä yleensä luullaan, nimittäin että sen tarkoitus oli yksinomaan informatiivinen s.o. todistaa Espanjan vaatimusten oikeutus Gibraltariin ja laajennettuun "elintilaan" Marokossa.

Kysyin häneltä, mitä Rumanian miehitys saksalaisilla joukoilla lähinnä tarkoitti. Tähän hän vastasi, että kotitarkastuksia

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

englantilaisten kaivosinsinöörien luona toimitettaessa, oli saatu täysin luotettavat todisteet siitä, että heille oli annettu toimeksi räjähdyttää kaivokset. Tämän estämiseksi ja turvatakseen Saksalle rumanialaisen öljyn joka nyttemmin kokonaisuudessaan tuli Saksan hyväksi, oli valtaus ollut välttämätön. Mutta valtauksella oli kauaskantoisempikin merkitys, nimittäin Irakin ja Iranin öljykenttien saaminen saksalaisiin käsiin. Kun tällöin huomautin, että seurauksena siitä voisi olla Turkin liittyminen sotaan Saksaa vastaan, sanoi hän, että niin mahdollisesti voisi käydä, ellei Turkki ilman muuta mukautuisi uuteen tilanteeseen. Lähtiessään hän vielä mainitsi, että Rumanian valtaamisella voisi olla kolmaskin tarkoitus, vaikkei hän toistaiseksi katsonut voivansa siitä puhua. Ymmärsin hänen tarkoittaneen Neuvostovenäjän "inringning" iä, josta täällä viime aikoina on paljon puhuttu. Hän lisäsi, että Saksassa tapasi kaikissa piireissä paljon sympatioja maatamme kohtaan.

Olin viime viikolla kutsuttu pienille päivällisille pankinjohtaja Marcus Wallenbergin kunniaksi, joka oli täällä läpimatkalla jatkaakseen Lisboasta Clipperillä Amerikkaan. Vilustuneena ja kuumeisena en valitettavasti voinut olla läsnä, mutta pyysin erästä päivälliskutsuilla läsnäolevaa ystävääni "haastattelemaan" häntä sopivalla tavalla. Sainkin "raportin", joka sisälsi suunnilleen seuraavaa:

Wallenberg oli kertonut äsken olleensa Suomessa, jossa hän mielihyvin oli todennut vallitsevan toiverikkaan ja rohkaisevan mielialan. Ainoa seikka, joka oli tuntunut vaikuttavan painostavalta, oli Englannin päätös tappaa Petsamon liikenne, kieltäytymällä antamasta "navycerts" muille tavaroille kuin niille, jotka jo oli varastoitu Petsamoon. Toimenpidettä hän arveli kostoksi Suomea ja Ruotsia kohtaan saksalaisten joukkojen läpimarssin sallimisesta ja siihen perustui myöskin Ruotsiin nähden Yhdysvalloissa Englannin painostuksesta aikaansaatu ~~kielto~~ päätös olla toimittamatta Ruotsin sieltä tilaamia lentokoneita, jonka kiellon kumoaminen oli yksi hänen matkansa tarkoituksista, joskin tehtävä nyttemmin

näytti toivottomalta.

Keskustelu oli sitten siirtynyt saksalaisiin joukkokuljetuksiin Suomen ja Ruotsin läpi Pohjois Norjaan sekä kysymykseen Venäjän saartamisesta. Tästä oli Wallenberg kertonut seuraavaa: Englanti yritti kaikin keinoin kosiskella Venäjää luopumaan puolueettomuudestaan pelottamalla Saksan vastaisella ekspansiolla itään ja oli siinä tarkoituksessa, kuten lehdistäkin oli kerrottu, pyytänyt Yhdysvaltojen bona officia. Toistaiseksi ei Englannin kuitenkaan ollut onnistunut esittää riittävän korkeata tarjousta, sillä Venäjän vaatimus Puolalta valtaamiensa alueiden de jure tunnustamisesta oli hintana ainoastaan kauppasopimuksen solmimiselle, muttei pitemmälle ulottuville vaatimuksille. Kaikista näistä pyrkimyksistä ja niihin liittyvistä intriigeistä oli Saksa koko ajan ollut täysin selvillä ja oli senvuoksi, siltä varalta, että ne osottaisivat onnistumisen tendenssejä, ajoissa ryhtynyt vastavetoon Venäjän saartamiseksi valtaamalla Rumanian ja sijoittamalla suuria joukko-osastoja Pohjois Norjaan. Kun häneltä oli tiedusteltu, eivätkö julkisuudessa näkyneet tiedot saksalaisten joukkojen lukumäärästä Pohjois Norjassa olleet liioiteltuja, oli hän maininnut, että ruotsalaisissa sotilaspiireissä arveltiin yksistään Finnmarkenissa olevan noin 300.000 miestä.

Ettei saataisi käsitystä, että Wallenberg olisi edellään mainituista kysymyksistä puhunut suurelle kuulijakunnalle, mainittakoon, että tilaisuudessa oli läsnä ainoastaan Ruotsin tšekäläinen lähettiläs sekä eräs W:n läheinen sukulainen. Tarkoitus oli saada allekirjoittanut neljänneksi, vaikkei se valitettavasti käynyt päinsä.

Ranskan tšekäläinen ambassaadineuvos, jonka tunnen jo Lisboan ajoilta, oli äskettäin kahdenkeskisillä päivällisillä

luonani. Hän oli juuri palannut lyhyeltä lomalta, jonka hän suurimmaksi osaksi oli viettänyt Vichyssä. Vaikutelmistaan sieltä hän kertoi seuraavaa:

Hän mainitsi lounailleensa entisen päällikkönsä marsalkka Pétainin kanssa, joka oli ollut täysissä ruumiin ja hengen voimissa, jos mahdollista vieläkin virkeämpi kuin ollessaan suur-lähettiläänä täällä. Yleisestä mielialasta ei okkuperatussa Ranskassa, sanoi hän, että kaikki suorittivat jokapäiväiset askareensa ja että politiikasta puhuttiin mahdollisimman vähän. Kuten ministeri Holmakin raporteissaan on todennut, kertoi hän, että saksalaisviha ja toiveet Englannin lopullisesta voitosta kasvoivat päivä päivältä. Nykytilanteesta keskusteltaessa huomautti hän, että yleinen käsitys oli se, että elleivät saksalaiset onnistu tämän vuoden aikana saada aikaan mitään ratkaisevaa Englantia kohtaan, eivätkä italialaiset myöskään Egyptiin nähden, jossa tilanne Englannille oli vakavampi, oli vaara Englannille hävitä sota ohi. Hän perusteli sanontaansa sillä, että vuoden vaihteessa oli Englannilla jo pariteetti ilmassa sekä että viimeistään toukokuussa tulisi Englannilla olemaan täydellinen heruus ilmavoimiin nähden.

Elintarvetilanteesta kertoi hän, että joskin ranskalaisten ensi tarvena oli pakko yksinkertaistuttaa syömätapojaan entisestä, ei mistään nälänhädästä voisi olla puhettakaan ja missään tapauksessa ei tilannetta voitaisi verrata siihen elintarvekurjuuteen, joka vallitsi Espanjassa. Puhuttaessa kenraali de Gaullesta, mainitsi hän, että kenraali epäilemättä oli suuri patriootti ja Ranskan loistavimpia sotilaallisia kykyjä, joka jo monen vuoden kuluessa oli turhaan koettanut herättää ranskalaiset valtiomiehet ja johtavat poliitikot käsittämään motorisoitujen joukkojen mer-

kitys modernissa sodassa, mutta että hänen suurin vikansa oli siinä että hän katastroofin yhteydessä puuttui politiikkaan, josta hänellä ei ollut vähäisintäkään kokemusta, jotapaitsi Dakarin tapahtumat olivat järkyttäneet hänen asemaansa myös niiden keskuudessa, jotka aikaisemmin olivat suhtautuneet ymmärtävästi häneen. Hän lisäsi, että jos kenraali olisi julkisesti esittänyt luottamuksensa marsalkkaan, mutta samalla "henkilökohtaisista syistä" poistunut Ranskasta sekä liittyttyään Englannin armeijaan rajoittanut toimintansa yksinomaan sotilaallisiin tehtäviin Saksaa vastaan, olisi hän uutta Ranskaa luottaessa voinut saada keskeisen osan.

Ministeri: *T. M. Minkkinen*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSA-ASTO: C9

ASIA:

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 14.

Ministeri Winckelmann

7/11 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 776/125.

25. 205 Pal 80		
204/40		
Madridissa marraskuun 7 p:nä 1940.		
RYHMÄ	OSASTO	OSIA
5	C9	

Ulkoasiainministeriölle

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen kuutena kappaleena raporttinsa No. 14

Belgian suurlähettilään karkoittaminen siv 1-3.

Ministeri: *P. Penttilä*

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 14.

Madridi ssa 7 p:nä marras kuuta 1940.

Asia: Belgian suurlähettilään
karkoittaminen.

25/205 Tel. 1940		
20/11-40	112	1111
RYHMÄ	OSASTO	LOJA
5	C9	

Viime viikon lopulla luettiin tšekäläisissä lehdissä uutinen että Belgian suurlähettiläs samana päivänä tulisi poistumaan Espanjasta. Uutisessa mainittiin myös, että Espanjan hallituksella jo ennen Belgian osallistumista sotaan, oli ollut aikomus pyytää Belgian hallitusta kutsumaan pois suurlähettiläänsä tämän henkilökohtaisen käyttäytymisen vuoksi, mutta että tämä toimenpide oli sodan vuoksi lykkääntynyt. Koska kuitenkin samantapainen käyttäytyminen suurlähettilään puolelta oli edelleen jatkunut oli päätös nyttemmin pantu täytäntöön.

Oli selvä, että uutinen, joka tuli täydellisenä yllätyksenä kaikille, vaikutti pommien tavoin ja miehestä mieheen udeltiin, mitkä syyt olivat voineet aiheuttaa tämän oudon päätöksen. Seuraavana päivänä Arriba lehti, joka on Espanjan falangin virallinen äänenkannattaja (on huomattava, että nykyinen ulkoministeri Serrano Suñer on falangin johtaja) koetti selittää asiata. Mauttomalla otisikolla "Heitetty kadulle" (vanha katalonialainen lauseparsi) varustetussa kirjoituksessa, esitettiin kolme syytöstä suurlähettilästä vastaan. Ensimmäinen syytös oli hänen loukkaava ja halventava ~~suhtautuminen~~ ~~suhtautuminen~~ suhtautuminen Espanjan valtioon ja kansalliseen (lue falangistiseen)liikkeeseen. Toisena syytöksenä oli kreivi Romrée'n omaa maatansa kohtaan osottama epälojallisuus ja petturuus, joka huipen-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tui siihen, ettei hän käsittänyt kuningas Leopoldin suurisuuntaista elettä antautua armeijansa kanssa välttääkseen lisää kärsimyksiä kansalleen, hänen itsensä "tämän sankarillisen suurlähettilään" eleiden rajoittuessa lähinnä julkisiin haukkumisiin sen johdosta että määrättyinä viikon päivinä hotelleissa tarjottiin ainoastaan yksi ruoka-annos tai ettei jälkiruokaa joka päivä ollut saatavissa. (Sivulliselle voi ehkä olla vaikeata käsittää, mitä Espanjan julkisella sanalla on puuttumista suurlähettilään ja hänen hallitsijansa välisiin suhteisiin. Kolmanneksi syytetään suurlähettilästä kunniasanansa rikkomisesta ja Espanjan viranomaisten luottamuksen väärinkäyttämisestä auttaessaan Belgian ent. pääministeriä Pierlot'ia ja ulkoministeri Spaak'ia, jotka täällä Saksan vaatimuksesta oli pantu jonkunmoiseen kotiarestiin ja antaneet kunniasanansa olla poistumatta Espanjasta ilman viranomaisten lupaa, sallaa pakenemaan rajan yli Portugaliin.

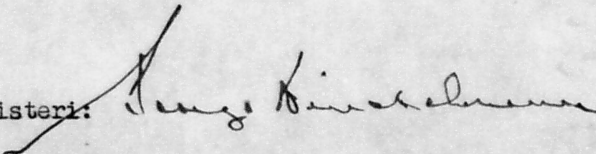
Tällaisessa varsin arkaluontoisessa tapauksessa on tietysti hyvin vaikeata päästä perille siitä, mitä itse asiassa on tapahtunut, mutta koetan seuraavassa kuvata tšekäläisissä diplomaattipiireissä vallallaolevia käsityksiä. Mitä ensimmäiseen ja toiseen syytökseen tulee (sivuutan tässä kreivi Romrée'n suhtautumisen hallitsijaansa) täytynee myöntää, että suurlähettiläe, samoin kuin kreivitär Romrée'kin, jotka luonteeltaan ovat hyvin koleerisia, ovat usein julkistudessa hyvinkin terävästi arvostelleet tšekäläisiä oloja. Mitä tulee kolmanteen syytökseen, joka muodostaa asian ytimen, lienee tapahtumain kulku ollut suraava. Kun Pierlot ja Spaak tilanteen Belgiassa käydessä kriittilliseksi pakenivat Ranskaan eräiden muiden hallituksen jäsenten kera, lienee heillä pelastamistarkoituksessa ollut mukanaan suuret määrät Belgian valtion omaisuutta, lähinnä käteistä rahaa, arvopapereita ja obligatioita. Kun Belgian hallitus sitten Ranskan katastroofin jälkeen hajaantui ja jatkuva oleskelu siellä muodostui kestävä-

tömäksi, ^{oli/} ~~viivaksi~~ heidän tarkoituksensa rahat mukanaan matkustaa ul-
maille, ollen heidän myös onnistunut hankkia Espanjan läpikulkuvii-
sumin. Heidän saapuessaan Barcelonaan pantiin heidät kuitenkin Sak-
san suurlähettilään vaatimuksesta, joka oli asiasta perillä sen kaik-
kia yksityiskohtia myöten, jonkunlaiseen kunnia-arestiin. Tällöin
puuttui asiaan ^{a/} krivi Romrée ja kuljetutti heidät suurlähetystön au-
tolla rajan yli Portugaliin. Tästä suuttuneena vaati vapaaherra von
Stohrer suurlähettilään poislähtämistä, johon suostuttiin.

Täällä on myös paraikaa toisiakin kunnia-aretilaisia, ni-
mittäin Rumanian ent. kuningas Carol Madame Lupescun ja hoviminis-
terinsä kera. Heillä on kyllä viisumit kunnossa, mutta Saksa pel-
kää ent. kuninkaan Yhdysvalloissa tulevan harjoittamaan Saksalle
vihamielistä propagandaa ja vaatii hänen pidättämistään täällä.
Tähän ovat Espanjan viranomaiset toistaiseksi suostuneet, sitä e-
nenmän koska ~~hänen~~ kysymys hänen seuralaistensa luovuttamisesta
Rumanian viranomaisille on vireillä.

Nämä molemmat tapaukset ovat omiaan osottamaan kuka täs-
sä maassa isännöi.

Ministeri:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Ministeri Winckelmann

22/11 1946

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Madridissa marraskuun 22 p:nä 1940.

No. 812/129.

27/205 Sal. S. 40.

9/12-40

5 C9

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen kuutena kappa-
leena raporttinsa No. 15

Keskustelu Englannin laivastoattasean kanssa siv. 1 - 3.

Ministeri:

Kaarlo Kivimäki

.....Madridi.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.....

Madridi ssa 22 p:nä marras kuuta 19.40.

Asia: Keskustelu Englannin lai-
vastoattasean kanssa.

27/205 Sal. 8-70

9/12-70

5 C9

Olen viime aikoina ollut miltei jokapäiväisessä kosketuk-
sessa Englannin ambassaadin virkamiesten kanssa asioissa, jotka
koskevat espanjalaisissa satamissa Englantiin matkalla olevia
suomalaisia laivoja. Näissä tapaamisissa olen tarkoituksella
välttänyt puhua muusta kuin itse asioista, mutta Englannin lai-
vastoattasean käydessä toissapäivänä luonani syntyi hänen alot-
teestaan, kai valistustarkoituksessa, pitempi poliittinen keskus-
telu, jota koetan kuvata seuraavassa.

Keskustelun kohteena oli aluksi Espanjan mahdollinen osallis-
tuminen sotaan akselivaltojen puolella, johon raporteissani olen
suhtautunut kielteisesti. Puhuteltavani huomautti tällöin, että
suurlähettiläs Sir Samuel Hoare oli sekä kenraali Francolta itsel-
tään että nykyiseltä ulkoasiainministeriltä saanut mitä vakuutta-
vimpia lupauksia siitä, ettei Espanja vapaaehtoisesti osallistuisi
sotaan. Mutta, jatkoi hän, vaara oli aina olemassa siinä, että Es-
panja voitaisiin siihen pakottaa. Kun kysyin, mitä päämääriä esim.
Saksalla voisi tällöin olla, mainitsi hän että Espanjalla oli hyvin
suuret mahdollisuudet auttaa akselivaltoja Välimeren sulkemisessa.
Hän lisäsi, että Espanjan tykit Afrikan pohjoisrannikolla hallitsi-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

vat pääsyn Välimerelle ja että Gibraltarin sotasatama oli täysin suojaton niitä vastaan, joten Englannille kävisi mahdottomaksi käyttää Gibraltarista meritukikohtana. Mitä tämä merkitsisi Englannille sekä Välimeren herruuteen nähden, jonka länsiosassa Englannilla ei ollut Maltaa lähempää tukikohtaa, kuin myös Atlantilla, oli aivan ilmeistä. Mitä itse linnoitukseen tuli, voisi se kestää kuusi kuukautta, mutta laivaston evakuoiminen olisi heti suoritettava. En välittänyt mainita, että Englanti sellaisessa tapauksessa tietysti heti valtaisi Balearien saaret, saaden sieltä loistavan meritukikohdan, mutta Välimeren sulkeminen jäisi joka tapauksessa tapahtuneeksi tosiasiaksi.

Keskustelumme siirtyi sitten tilanteeseen Egyptissä. Puhuteltavani myönsi avoimesti, että Englannin asema sielläkin voisi muodostua vaaralliseksi, motivoiden puhettaan sillä, että Italialla, jonka sotavoimia ei saisi aliarvioida, oli Libyassa noin 2 milj. miestä Englannin sotavoimien Egyptissä rajoittuessa ainoastaan 400.000 mieheen. Hän mainitsi myös, ettei Italian vaikeuksia joukkojensa muonituksessa erämaassa saisi yliarvioida, sillä otaksuttavaa oli, että siinä oli hyvissä ajoin koottu suunnattomia varastoja.

Puhuteltavani, joka täydellisesti väheksyi Lontoon pommituksen merkitystä sanoi, että kriittillinen vaihe Englannille tulisi jatkumaan ensi kevääseen saakka, mutta vaikkakin sitä ennen Egyptissä olisi tapahtunut mitä tahansa, ei sodan lopullisesta päättymisestä Englannin voittoon olisi vähintäkään epäilyä. Hän kertoi, että Englannin ilmavoimat ensi helmikuussa tulisivat olemaan pariteetissa saksalaisten kanssa, minkä jälkeen kotimainen tuotanto ja Amerikasta saatavat koneet korottaisivat niiden lukumäärää 3.000 koneella kuussa niin että Englannilla toukokuussa tulisi olemaan täydellinen herruus ilmassa kaikilla sota-

näyttämöillä. Tämä ei kuitenkaan merkinnyt sitä, että sodan päättyminen jo ensi vuonna olisi odotettavissa, vaan tulisi se jatkumaan vielä vuonna 1942, mutta silloin Saksa ja Italia jo olisivat täysin nälännyksissä ja silloin tulisi momentti "when we are going to smash to pieces those two bandits", kuten puhuteltavani sanat kuuluivat.

Keskustelimme sitten Hitlerin ja Molotovin tapaamisesta, jolloin puhuteltavani sanoi, ettei kukaan tietenkään voinut olla selvillä siitä mitkä asiat olivat olleet keskustelujen kohteena, mutta että Sir Samuel puolestaan arveli kaupallisten ja elintarvekysymysten muodostaneen tärkeimmän kohdan neuvotteluissa. Huomauttaessani tämän johdosta, että Venäjä tuskin ilman vastapalveluksia suostuisi helpottamaan elintarvetilannetta Saksassa ja tiedustellessani, oliko hän ehkä kuullut huhuja siitä, että Suomestakin olisi tilaisuudessa keskusteltu, hän sanoi ei mitään sellaista kuullessaan ja lausui käsityksensä, että Venäjällä tätä nykyä oli niin paljon tärkeämpiä intressejä valvottavana, että siltä tuskin liikenisi aikaa Suomelle, lisänten, että "I also think they have still in mind your recent war and the many troubles caused by the same."

Valitettavasti keskustelu päättyi seuraavaan loppulausumaan "when we have won the war we are going to approach Russia". Niin kun he eivät tälläkin hetkellä tekisi kaikkensa sen puolesta, ajattelin, vaikken välittänyt vastata siihen mitään.

Ministeri: *Kovachinski*

W

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Madiidissa olevan lähetysten raportti n:o 16.

Ministeri Winkelmann

28/11 1940

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 918/144/40.

Madridissa joulukuun 1 p:nä 1940.

AINVI
1/250 Gal. 3-41
9/1-41

5	8
---	--------------

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen kuutena kappa-
leena raporttinsa No. 16

Tervehdyskäynti uuden ulkoministerin luona.

Ministeri:

Kaarlo Birkelund

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16

Madridi ssa 28 p:nä marras kuuta 19. 40.

Asia: Tervehdyskäynti uuden
ulkoministerin luona.

1/250 Sal. S - 41.

9/1-41

5 Cg

Sain eilen kutsun saapua tervehdyskäynnille vastanimitetyn ulkoministerin Ramón Serrano Suñerin luo. Ministeri Suñer, joka neljä viikkoa sitten nimitettiin ulkoministeriksi, ei ole osottanut erikoisempaa kiirettä tehdä tuttavuutta lähetystöpäällikköjen kanssa, johtuen tämä osaksi kuitenkin ymmärrettävistä syistä, nimittäin hänen monista ulkomaanmatkoistaan, mutta myös espanjalaisille luonteenomaisesta taipumuksesta lykätä, mikä vaan lykättävissä on, huomispäivään, "mañana".

Minulle oli tšekäläisessä diplomaattikunnassa kerrottu niin paljon epäedullista uudesta ulkoministeristä m.m. hänen ahdasmielisyydestään, rajoitetusta intelligenssistään, fanaattisesta saksalaisriippuvaisuudestaan j.n.e. joten menin hänen puheilleen verrattain pienin odotuksin. Mutta minun on heti sanottava, että herttaisempaa vastaanottoa tuskin olisi voinut saada. Ainakin hänen asennoitumisensa maahamme oli niin positiivinen kuin olla voi. Liikutuksesta väräjäväällä äänellä hän puhui sodastamme, sankariarmeijamme loistavista saavutuksista, kansamme korkeasta moraalista sekä yhteisen vihollisen kumpaisellekin maalle tuotta-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mista sanomattomista kärsimyksistä. Hän mainitsi myös, että jokainen sotamme aikana sanomalehdistössä Suomesta lausuttu ihaileva sana oli hallituksen taholta inspiroitu (hän oli siihen aikaan sisäministerinä, jonka valvottaviin sanomalehdistö kuuluu) sekä että kiinnostus sotaamme kohtaan oli mennyt niinkin pitkälle, että hallituksessa oli vakavasti pohdittu joukko-osaston lähettämistä Suomeen, vaikkakin käytännölliset syyt (lue Saksan vastustus) olivat johtaneet siihen, että suunnitelmat jäivät tuloksettomiksi. "Mutta", jatkoi hän, "meidän sydämemme ja tunteemme olivat maatanne lähempänä kuin monessa muussa maassa ja lähempänä kuin ehkä itsekään uskotte". Vaikkakin täällä tapaa paljon huitomista, tuntuivat ministeri Suñerin sanat olevan kaukana teeskentelystä ja turhista fraaseista ja myös lupaavan vastaista menestyksellistä yhteistyötä Suomen ja Espanjan välillä. Tätä vahvisti myös hänen loppusanansa, että jos joitakin vaikeuksia asioiden hoidossa ilmaantuisi, tulisin suoraan hänen puheilleen välttämällä tavanmukaisia byrokraattisia instansseja.

Ministeri:

Arvo Kivimäki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA:

Madridissä olevan lähetystön raportti n:o 17.

Ministeri Niichelmann

20/11 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 919/145/40.

Madridissa joulukuun 1 p:nä 1940.

2/200 Tal. S. 41

9/1-41

J Cg

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen kuutena kappa-
leena raporttinsa No. 17

Portugalin lehdistön suhtautuminen maahamme.

Ministeri: *Aune Mieskolainen*

Madridi SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 17

Madridi ssa 30 p:nä marras kuuta 1940.

Asia: Portugalin lehdistön
suhtautuminen maahanme.

2/10 Val. S-41

9/11-41

5 C9

On mielihyvin todettava, että vaikkakin sotamme päätty-
misestä on kulunut jo aikaa, tapaa Portugalin lehdistössä harva
se päivä muodossa tai toisessa myötämielisyyden sanoja Suomea
kohtaan. Viimeisen aiheen on antanut Kreikan sota. Suurin otsi-
koin todetaan Lisboan lehdistössä että Kreikka, jos se jatkuvasti
jatkaa suurenmoista puolustautumistaan, vielä voi päästä Suomen
tasolle, sekä että sekä Kreikka että Suomi ovat loistavia esi-
merkkejä siitä että sodassa massat merkitsevät vähemmän kuin
sotilaitten korkea moraalinen taso ja kehittynyt tietoisuus tais-
telusta korkeiden päämäärien puolesta.

Tässä yhteydessä on todettava, että Lisboan lehdistössä
tavantakaa tapaa otteita Ruotsin lehdistöstä, jossa kerrotaan
täydellisiä mielettömyyksiä Portugalissa vallitsevista oloista.
Kun, kuten allekirjoittanut, on henkilökohtaisesti usein käynyt
Portugalissa ja tietää mikä keidas Portugali on, tuntuu käsittä-
mättömältä Ruotsin lehtien lausunnot, että Portugalissa vallit-
seva elintarpeiden puute on johtanut vakaviin ja verisiin levot-
tomuuksiin kaikkialla maaseudulla. Tässä yhteydessä Espanja myös

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

saa osansa siinä muodossa, että väitetään nälänhädän täälläkin aiheuttaneen mellakoita. Että elintarveoloissa täällä on suunnattoman paljon toivomisen varaa, siitä ei tietenkään ole epäilystä, mutta verisiin mellakoihin ei kuitenkaan täälläkään vielä ole tultu, puhumattakaan Portugalista, joka on niitä harvoja maita, joissa runsauden yltäkylläisyys edelleen vallitsee. Voisi vielä käsittää, jos tuollaisia kirjoituksia esiintyisi Ruotsin kommunistisessa lehdistössä, mutta kun niiden alkuunpanijana ja levittäjänä on "Nya Dagligt Allehanda", jota Ruotsin kommunistilehdistö tässä tapauksessa tietenkin mielellään siteeraa, tuntuu kirjoitusten tarkoitus käsittämättömältä.

Tähän asti on Lisboan lehdistö suhtautunut välinpitämättömästi näihin Portugalia halventaviin kirjoituksiin, mutta muutamia päiviä sitten havaitsin hallituksen äänenkannattajassa ensimmäisellä sivulla suurin otsikoin selostuksen asiasta, joka päättyi seuraavasti: "Kaiken tämän voisi vielä käsittää, jos kysymyksessä olisi marxilaisten tarkoituksella keksimät mielettömyydet. Valitettavinta koko asiassa on kuitenkin se, että nämä loukkaavat ja vastoin parempaa tietoa julkaissut väärennykset tavataan Ruotsin porvarillisessa lehdistössä, maan, joka ainakin virallisesti on ylläpitävinään mitä parhaimpia suhteita maahamme."

Tässä yhteydessä mainittakoon, että eräs Englannin tšekäläisen ambassaadin jäsenistä sanoi minulle tuonnottain, että sävy Ruotsin lehdistössä alkaa käydä sellaiseksi, että harraskin painovapauden ystävä harkitsee itsekseen, eikä ennakkosensuuri näissä olosuhteissa sittenkin olisi parempi kuin väärinkäytetty painovapaus.

Ministeri:

K. S. S. S. S.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C9

ASIA: _____

Madridissa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Ministeri Winckelmann

8/12 1940.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

No. 920/146/40.

AINMI
3/250 Gal. S. 41
Madridissa joulukuun 8 p:nä 1940.

9/1-41

5 Cg

Ulkoasiainministeriölle.

Lähetystö ohelluttaa täten kunnioittaen kuutena kappaleena
raporttinsa No. 18

Valtakirjani jättämistilaisuus.

Ministeri: *Kaarlo Anttonen*

M A D R I D I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Madridi ssa 8 p:nä joulukuuta 1940.

9/200 Pal. S-41
9/11-41

Asia: Valtakirjani jättämistilaisuus.

J Cg

On tšekäläisille oloille ominaista, että valtakirjani jättäminen on viipynyt eilispäivään saakka. Yksityisesti on asiaa valitettu ja selitetty sillä, että valtionpäämies tänä vuonna lopetti lomansa tavallista myöhemmin, että hänellä on ollut vaikeita sairaustapauksia perheessään sekä että sekä hänen itsensä että ulkoministerinsä monet ulkomaanmatkat ovat kysyneet kaiken heidän aikansa. Tässä on tietysti paljon perää, mutta pohjimmaisena syynä lienee se, että koko suurta vastaanottokoneistoa ei tahdottu järjestää yhden lähettilän vuoksi, vaan odotettiin, jotta useampien lähettiläiden vastaanotto olisi voitu järjestää samanaikaisesti. Näinollen tapahtuikin nyttemmin Ranskan suurlähettilään, allekirjoittaneen ja Rumanian lähettilään juhlallinen vastaanotto samana päivänä. Allekirjoittaneelle, joka koko ajan on ollut virallisessa asemassa, ei viivytyksestä ole ollut mitään haittaa, mutta esim. Japanin ja Uruguayn lähettiläiden oli viime kesänä toimeettomina odotettava kolme kuukautta valtakirjan jättämistilaisuutta.

Jättäessäni valtakirjani oli minulla tilaisuus pitempään keskusteluun kenraali Francon kanssa. Keskustelun pääkohteena oli tietysti sotamme, jota hän mainitsi sekä itsensä että koko Espanjan

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohejmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kansan seuranneen mitä suurimmalla myötätunnolla. Erikoisesti oli häntä ilahuttanut todeta se suurenmoinen "l'esprit moral et militaire", jota Suomen nuoriso vaikkeimmissakin olosuhteissa oli osottanut omaavansa. Suurella kiinnostuksella totesin hänen seuraavan selostustani jälleenrakennustöistämme sekä siirtoväkemme sijoittamisesta uusille asuintiloille ja hänen hämmästyksensä oli yhtä suuri kuin aikanaan pääministeri Salazarin, selostaessani hänelle Lisboassa samoja asioita. Kenraali Franco oli kuitenkin pidättyväisempi, sanoen ainoastaan täysin ymmärtävänsä, ettei siirtoväki ollut jäänyt luovutetuille alueille, sillä hän tiesi molempien kansojen maailmankatsomusten olevan täysin vastakkaisten. Hän tiedusteli myös, minkälaiset suhteemme itäiseen naapurimme tätä nykyä olivat ja kun siihen vastasin niiden olevan korrektit, hymyili hän ymmärtäväisesti, sanoen ei odottaneensakaan enempää. Tämän jälkeen hän tiedusteli suhteitamme Saksaan, joiden mainitsin olevan hyvät ja luottamukselliset, kertoen hänelle läheisistä kaupallisista suhteistamme, Saksassa hoidettavina olevista invaliideistamme, Saksasta saamistamme lääkeaineiden lahjoituksista, kulttuurivuorovaikutuksesta j.n.e. Huomasin selvästi, että vastaus häntä suuresti tyydytti ja hän lausui tämän johdosta suunnilleen seuraavaa: "Minkä Te tänään olette minulle kertoneet, saa minut vakuutetuksi siitä, että tähänastinen käsitykseni oloistanne on ollut oikea. Tietysti valittan maantieteellistä asemaanne ja naapuruuttanne, mutta tiedän myöskin että Teillä on koko maailma täynnä ystäviä ja niiden joukossa hyvinkin voimakkaita, jotka, jos maatanne uudelleen ryhdyttäisiin häiritsemään, kyllä tulisivat Teitä tukemaan". Hän lausui kuitenkin saman olettamuksen, jonka täällä kaikkialla kuulee lausuttavan, että itäisellä naapurillamme on nykyään niin monta meitä tärkeämpää rau-

taa tulella, että siltä tuskin ainakaan toistaiseksi riittäisi aikaa suunnata katseensa meihin. Keskustelu päättyi siihen, että hän, viitaten kolmivuotiseen oleskeluuni Lisboassa Espanjan sisällissodan aikana, katsoi voivansa todeta, että ainakin Suomessa ymmärrettiin Espanjan taistellen niiden ihanteiden puolesta, jotka Suomenkin kansalle aina olivat olleet kalliita.

Ministeri:

Henry Rickström